

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک میاشتنی

اتم کال، څلور نوي بيمه گڼه د ۱۳۹۴ کال د وري میاشت

حمایت از صنایع ملی،
حمایت از اقتصاد کشور است

د افغانستان بانک خبرتيا!

د افغانستان بانک د قانون د دري دېرشمې مادې مطابق د افغانستان رایجې پیسې او پولي واحد افغانۍ دي، له همدې امله د ټولو افغانانو، دولتي او خصوصي ادارو او مؤسسو څخه غوښتل کیږي خو په قرار دادونو، نورو معاملو او په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي، ځکه چې افغانۍ په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده چې ستاسو د اقتصادي برنامو جوړونې په ثبات کې ګټوره تمایري.

د دې گڼې مطالب	بانک
ذخاير ارزى افغانستان به بيشتر از هفت مليار د...	صاحب امتياز: د افغانستان بانک
د اسلامي بانکدارۍ د متخصصينو مشورتي غونډه	تحت نظر: شفيق الله بارز
امضای تفاهم نامه همکارى میان بانک ملی افغان و...	مدیر مسوول: یماعفیف
د افغانستان بانک د کارکوونکو د ناروغیو د...	گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین
د افغانستان بانک برای تسهیل هر چه بیشتر روند قرضه...	دیزاین: خالد احمد فیضی
تحایف اهدا شده به جلالتماب رئیس جمهور...	فوتوژورنالیست: زیرک ملیا
د افغانستان د بانکدارۍ قانون	مترجمین: عین الله عیان و مسعود ودان
نمایشگاه جشن صنایع ملی در خیمه لویه جرگه	مسوول چاپ و توزیع: سید جعفر ایوبی
حمایت از صنایع ملی، حمایت از اقتصاد کشور...	آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک
په افغانستان کې خصوصى سکتور	تېلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱
چگونگی برنامه ریزی در عواید و مصارف یک...	فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵
د ملي عايد پېژندنه او مفاهيم	پست الکترونيکي: magazine@centralbank.gov.af
د نړۍ اقتصادي خبرونه	صفحه الکترونيکي: www.centralbank.gov.af
محاسبه، محاسبی ته اړتیا او د هغی موخه	
د اتمي خبرو اترو پایلې د نفتو پر بازار باندې څه...	
سرمایه از نظر اقتصاد پولی	
مسوولیت سرمایه گذاران شرکت ها و فابریکه ها...	
نکته چند در مورد علم اقتصاد	
له بدهي درلودلو څخه د جرمنانو د پېډې کولو...	
فارغ التحصیلان؛ نسل سرگردان در پی کار	
مختصری بر تعریف، سیاست، اهداف و ...	

یاد آوری: به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

ذخایر ارزی افغانستان به بیشتر از هفت میلیارد دالر رسید

ذخایر ارزی افغانستان طی بیشتر از دوازده سال گذشته سیر صعودی داشته است که طی سال ۱۳۹۳ در مقایسه به سال ۱۳۹۲ نیز افزایش داشت که این رشد موفقیت د افغانستان بانک را در قسمت مدیریت ذخایر ارزی نشان میدهد.

د افغانستان بانک منیج بانک مرکزی کشور بعد از سال ۱۳۸۱ روی موضوعات مختلف بانکی کشور از ریفرم پولی آغاز الی طرح و ترتیب قوانین و مقررہ های بانکی جهت بهبود، مؤثریت خدمات و توسعه نظام بانکی، اصلاحات و ارتقای ظرفیت ها، روی دست گرفتن سیاست های پولی معقول و کارا و همچنان ذخایر ارزی کشور که نقش بسا ارزنده را در تعادل اقتصادی افغانستان ایفاء می نماید، کار و فعالیت خود را آغاز نمود. در آن زمان ذخایر ارزی کشور ناچیز بود، ولی نظر به مدیریت کارا و سعی و تلاش هیئت رهبری و کارمندان د افغانستان بانک، این ذخایر در سال ۱۳۸۵ به ۲ میلیارد دالر رسید؛ به همین ترتیب در سال ۱۳۸۶ به بیشتر از ۳ میلیارد دالر افزایش یافت. به مرور زمان ذخایر ارزی د افغانستان بانک سیر

صعودی را پیموده که در اوایل جدی ۱۳۹۲ حجم آن به مبلغ ۷۰۰۷۳ میلیارد دالر امریکایی رسید.

این در حالیست که د افغانستان بانک برای نیل به هدف اصلی اش که ثبات قیم است، در کنار لیلام اوراق سرمایوی از لیلام ارز نیز استفاده می نماید. ارزی که منیج وسیله سیاست پولی توسط د افغانستان بانک لیلام می گردد، از ذخایر ارزی کشور بفروش میرسد، اما د افغانستان بانک بر اساس سیاست های ارزی، مدیریت عرضه و تقاضای ارز را طوری تحت کنترل قرار داده است که هم نرخ مبادله افغانی در مقابل سایر اسعار را تا حد تعیین شده ثابت نگهداشته و هم ذخایر ارزی کشور را افزایش داده است، طوریکه که ذخایر ارزی کشور در سال ۱۳۹۲ به ۷۰۰۷۳ میلیارد دالر میرسید، اما در سال ۱۳۹۳ با ۷۰۲۶۷ میلیارد دالر افزایش ثبت شده است که این رشد دستاورد بزرگی برای کشور ما محسوب می گردد. □

د اسلامي بانکدارۍ د متخصصینو مشورتي غونډه

کابل، ۱۳۹۴ د وري ۲۲ نېټه: د اسلامي بانکدارۍ د متخصصینو مشورتي غونډه چې د حرکت مؤسسې په مرسته په پلازمینه کابل کې جوړه شوې وه، په کې د افغانستان بانک د لوړ پوړي پلاوي سربېره د افغانستان د بانکونو د ټولنې لوی رئیس، د حرکت مؤسسې رئیس، د افغانستان بانک د شرعي څارنې د بورډ مشر او غړو، د اسلامي بانکدارۍ استازو، د سوداګریزو بانکونو د شرعي بورډ غړو او د امانې مشورتي شرکت کارکوونکو ګډون کړی و.

په دغه غونډه کې د افغانستان بانک لومړی مرستیال او سرپرست ښاغلي خان افضل هېده وال د خپلو خبرو په ترڅ کې د اسلامي بانکدارۍ د خدمتونو په اړه وویل د اسلامي بانکدارۍ د خدمتونو وړاندې کول زموږ اوسنۍ اړتیا ده او په دې ډول خدمتونو سره د اقتصادي ودې د لوړیدو ترڅنګ ډاډمنو مالي منابعو ته د لاسرسۍ امکانات زیاتیری. د افغانستان بانک سرپرست همدا ډول زیاته کړه چې د اسلامي بانکدارۍ د قانون کار بشپړ شوی او هیله لرو چې په نږدې راتلونکي کې ملي شورا هغه تصویب کړي خو د اسلامي بانکدارۍ د لاسنه خدمتونو د وړاندې کولو زمینه برابره شي.

د دغه غونډې د جوړیدو موخه په افغانستان کې د اسلامي بانکدارۍ د ۲۳ مسودو، مقررو، محصولاتو او شرعي

نیولي او ټاکل شوې ده چې پاتې ۱۹ موارد به د روان کال د اپریل د ۱۲ او ۱۳ نېټې په ناسته کې تر بحث لاندې ونیسي. د افغانستان بانک د بانکونو د نظرونو او وړاندیزونو په پام کې نیولو سره دغه ۴۶ موارد د هېواد رسمي ژبو ته له ژباړې وروسته تصویبوي او د اجراء د مرحلې لاندې یې نیسي. د دې ۴۶ مواردو مقررو، محصولاتو، شرعي پارامترونو، لارښودونو او منولونو په تصویبیدو سره به د اسلامي بانکدارۍ د خدمتونو د وړاندې کولو لکه د مشتریانو د اماناتو منل، د پانګونې او سوداګرۍ په موخه د پورونو د برابرولو او د صادراتو او وارداتو د اسانتیا لپاره د محصولاتو او د بانکي خدمتونو د وړاندې کولو، د کور د پورونو او د داسې نورو پورونو زمینې برابرې شي. □

پارامترونو په اړه بحث او مشوره وه. د افغانستان بانک د اسلامي بانکدارۍ برخې ۴۶ مواردو مسودې، مقرري، محصولات، شرعي پارامترونه، لارښودنې او په افغانستان کې د اسلامي بانکدارۍ اړوند منولونه ترتیب کړي دي او تمه کيږي چې ډېر ژر به د افغانستان بانک د عالي شورا او د څارنې د شرعي بورډ لخوا تصویب شي. له دغو ۴۶ مواردو څخه ۲۳ مواردو هغه موضوعات دي چې په هېواد کې اسلامي بانکونه او د سوداګریزو بانکونو د اسلامي بانکدارۍ برخې اړ دي چې خپل ټول فعالیتونه او د اسلامي بانکدارۍ خدمتونه د دې مقررو په اډانه کې ترسره کړي. د یادوني وړ ده چې د افغانستان بانک د شرعي څارنې بورډ د فبروري او مارچ په ناستو کې له ۴۶ مواردو څخه ۲۷ مواردو تر بحث لاندې

امضای تفاهم نامه همکاری میان بانک ملی افغان و بورد متشبثین ملی افغانستان

بانک ملی افغان روز یکشنبه مورخ ۲۳ حمل ۱۳۹۴ تفاهم نامه همکاری را در حضور داشت محترم احمد ضیا مسعود نماینده خاص رئیس جمهور در امور اصلاحات و حکومت داری خوب، محترم خان افضل هده وال سرپرست و معاون اول د افغانستان بانک و نمایندگان وزارت مالیه، اتاق تجارت و متشبثین ملی، با بورد متشبثین ملی امضا نمود.

بر اساس این تفاهمنامه متشبثین ملی می توانند قرضه های کوتاه مدت و طویل المدت را با شرایط سهل و شفاف از بانک ملی افغان اخذ نمایند که بدون شک با بکارگیری این قرضه ها از جانب متشبثین محترم زمینه سرمایه گذاری ها توأم با اشتغال مؤثر برای ده هاتن هموطن ما مساعد شده و در کُل رشد

اقتصادی کشور را به همراه خواهد داشت.

محترم هده وال ضمن اشتراک در این نشست و با تأکید بر سالم بودن نظام بانکی کشور گفت که اکنون نظام بانکداری افغانستان کاملاً قابل اعتماد بوده و ارائه خدمات در این سکتور در مطابقت با معیارات جهانی صورت میگیرد و هیچ نگرانی در مورد اینکه بحران دیگر مانند کابل بانک در نظام مالی کشور تکرار شود، وجود ندارد.

محترم هده وال افزود که در حال حاضر دارائی نظام بانکی افغانستان نزدیک به ۲۴۴ میلیارد افغانی می باشد که با بکار گیری این رقم از طرف سکتور خصوصی و متشبثین ملی میتوان شاهد رشد چشمگیر در عرصه های اقتصادی

بود. در همین حال محترم احمد ضیا مسعود نماینده خاص رئیس جمهور در امور اصلاحات و حکومت داری خوب در این زمینه گفت که بعد از تکمیل کابینه، اولین اقدام حکومت روی ایجاد زیر ساخت های اقتصادی است و فصل جدیدی اقتصادی در کشور باز خواهد شد.

در پایان این نشست محترم احمد خسرو ضیا سرپرست بانک ملی افغان حین امضای این تفاهمنامه گفت که در این تفاهمنامه قرضه های از یک سال تا سه سال برای متشبثین و سکتور خصوصی در نظر گرفته شده است و نظر به تکتانه فعلی بازار ۵٪ کمتر بوده و بشکل ماهوار اخذ میگردد. □

د افغانستان بانک د کارکوونکو د ناروغیو د پیژندنې او درملنې په موخه یو اغیزناکه ګام

چې له نېکه مرغه د افغانستان بانک په دې برخه کې اغیزناکه ګامونه پورته کړي دي او په تکره ډاکټرانو او په باکیفیته درملو سمبال د روغتیايي کلینیک په جوړیدو سره به د کارکوونکو او د دوي د کورنیو په چوپړ کې وي خو ټول کارکوونکي په بشپړې روغتیا او د ساري ناروغیو له اندېښنو پرته خپلو دندو ته رسیدنه وکړي. ■

مرستیال ښاغلي هډه وال د افغانستان بانک د روغتیايي کلینیک د لابراتوار د برخې د پرانیستلو پر مهال د خپلو خبرو په ترڅ کې وویل چې د افغانستان بانک تل هڅه کړې ده چې خپلو کارکوونکو لپاره مناسب کاري چاپیریال برابر کړي خو په بشپړې روغتیا او سلامتیا سره خپلې ورسپارل شوې دندې ترسره کړي. ښاغلي خان افضل هډه وال زیاته کړه

د ۱۳۹۴ کال د وري په ۱۲ نېټه د افغانستان بانک د روغتیايي کلینیک د نورو برخو ترڅنګ د لابراتوار برخه هم د افغانستان بانک د هغو کارکوونکو د ناروغیو په پیژندلو کې د اسانتیا په موخه جوړه شوه چې په رسمي توګه د افغانستان بانک د سرپرست او لومړي مرستیال ښاغلي خان افضل هډه وال لخوا پرانیستل شوه. د افغانستان بانک سرپرست او لومړي

د افغانستان بانک برای تسهیل هر چه بیشتر روند قرضه دهی تلاش پیگیر انجام میدهد

بتاریخ ۲۵ حمل ۱۳۹۴ تفاهمنامه همکاری میان د افغانستان بانک، IFC و مؤسسه حرکت پیرامون ایجاد مقررات و طرز العمل های ضروری برای اعطای قرضه دهی به امضاء رسید. براساس این تفاهمنامه، ورکشاپ دو روزه آموزشی پیرامون نحو قرضه دهی و سهولت های قرضه دهی به کمک مؤسسه حرکت و IFC برای کارمندان آمریت قرضه دهی رهن (مارگیج د افغانستان بانک) و مسوولین بخش های قرضه دهی بانکهای تجارتي و سایر نهادهای که به همین منظور فعالیت می نمایند، برگزار شد تا موضوعات اساسی رهنی را بیشتر درک و بتوانند بازار رهن را به صورت اساسی تنظیم نمایند.

در ابتدای این محفل محترم خان افضل هده وال سرپرست و معاون اول د افغانستان بانک صحبت نموده گفت که

گذاری و فعالیت را فراهم ساخت. بر همین اساس قانون بانکداری نافذ گردید که در پرتو آن بانکهای تجاری در کشور فعالیت می نمایند. متأسفانه بانک رهنی در شرایط کنونی نتوانست که خود را به معیار های تعیین شده عیار و جواز فعالیت را بدست آورد که بر اساس آن بانک متذکره منحل و قسمتی

قبلاً در کشور، بانک رهنی که یک بانک دولتی بود، فعالیت می نمود که یک سلسله خدمات رهنی را برای کارمندان دولت ارائه می نمود. با روی کار آمدن اداره مؤقت در سال ۱۳۸۱ سیستم حکومت داری و بانکداری در کشور تغییر نموده و دولت برای سکتور خصوصی بخصوص بانکها اجازه سرمایه

از سرمایه آن به پشتیبانی بانک انتقال گردید.

محترم هده وال علاوه نمود که بعد از گذشت زمان احتیاجات مردم برای قرضه رهن افزایش یافت که اکنون دولت جمهوری اسلامی افغانستان و جامعه جهانی بنابر نیاز و ضرورت مردم

محترم هده وال در بخش دیگر از سخنان اش افزود که با در نظر داشت بی سرپناهی مردم، د افغانستان بانک به ساختار اداره رهن پرداخت و همچنان در حال حاضر مؤسسه حرکت مسایل تخنیکی این ساختار جدید را که از سوی د افغانستان بانک روی دست

منزل رهايشی جهت رفع مشکلات بی سرپناهی به مردم ضرورت است، ولی جهت اعمار این تعداد منزل رهايشی پول هنگفتی نیاز است که این پول از راه قرضه های رهنی بدست می آید که حد اقل مدت آن از پانزده سال اضافه باشد تا مشکلات بی سرپناهی در کشور بصورت نسبی رفع شده و همچنان سکتور تجارت در این عرصه رونق یابد که در کنار آن در روند اقتصادی کشور نیز تأثیر گذار است.

محترم هده وال به ادامه سخنانش افزود که بخش مهم دیگر در جهت اعطای قرضه قیمت گذاری جایداد ها است، قیمت گذاری جایدادیکه به تضمین گذاشته می شود که این موضوع در انواع قرضه های تجارتي و رهنی نهایت ضروری است.

در این ورکشاپ علاوه بر کارمندان آمریت قرضه دهی رهنی د افغانستان بانک، مسوولین بخش های قرضه دهی بانک های تجارتي و مؤسسات مالی، نیز اشتراک نموده بودند. □

به سرپناه که اکثریت مردم، سرپناه خود را در اثر جنگ های داخلی از دست داده و تعداد هم از کشور های همسایه به وطن برگشته و به مشکل بی سرپناهی مواجه و زندگی خود را با مشکلات به پیش می برند، تلاش می نمایند تا روی ساختار یک اداره رهن که جوابگوی نیاز های مردم باشد، بپردازند.

گرفته شده است، کمک مالی نموده تا مقررات و طرز العمل های ضروری در رابطه به رهن ایجاد و یک سیستم جامع به میان آید تا بانکهای دیگر نیز در اعطای قرضه های رهن از این سیستم استفاده نمایند.

محترم هده وال همچنان افزود که مطابق راپور بانک جهانی ۱.۵ ملیون

تحایف اهدا شده به جلالتماب رئیس جمهور تحويل د افغانستان بانک گردید

مالي اداره محترم امور رياست جمهوري که مسووليت تحويل دهی اين تحایف را به د افغانستان بانک به عهده داشت در این مراسم گفت، "جلالتماب محترم داکتر اشرف غنی رئیس جمهوري اسلامی افغانستان این تحایف ارزشمند را متعلق به مردم افغانستان دانسته و به همین ملحوظ آنرا رسماً به د افغانستان بانک تسلیم نمود تا به حیث دارائی ملی حفظ و نگهداری گردد. تحایف اهدا شده که به د افغانستان بانک تحويل داده شد، دارای مشخصات ذیل می باشند:

رئیس جمهور با حس وطن دوستی و تعهدی که به منافع ملی دارد، تحایف اهدا شده از جانب سران دول و حکومتات کشور های دوست را بصورت دوامدار به د افغانستان بانک تحويل میدهد تا در جنب دارائی های ملی حفظ گردد". محترم هده وال همچنان افزود که این تحایف نه تنها ارزش مادی دارد، بلکه از ارزش والای معنوی نیز برخوردار است که می تواند جزوی گنجینه تاریخی کشور ما محسوب گردد. محترم اسد الله صالحی رئیس اداری و

هفت قلم جنس قیمت بها که حین سفر جلالتماب اشرف غنی رئیس جمهور اسلامی افغانستان و سفر های قبلی جلالتماب حامد کرزی رئیس جمهور پیشین از جانب سران کشور های کویت و امارات متحده عربی به ایشان اهدا گردیده بود، بروز دوشنبه مورخ ۲۴ حمل ۱۳۹۴ جهت حفظ و نگهداری در جنب دارائی های ملی به د افغانستان بانک تحويل داده شد. محترم خان افضل هده وال سرپرست و معاون اول د افغانستان بانک حین تسلیم گیری این تحایف گفت "جلالتماب

۱. نمایی از مسجد شریف شیخ زاید که تمام گنبد ها، مناره ها، دروازه ها و احاطه آن از طلا بوده که روی یک مسند سنگی جابجا گردیده که اطراف مسند نیز با یک کمر بند طلایی مزین می باشد.

۲. یک قاب ساعت سرمیزی که در بین دو پایه طلایی جابجا گردیده و قاب ساعت که در بین شیشه کمرستال جابجا شده مکمل از طلا میباشد. مسند این ساعت از سنگ لاجورد بوده که دانه های قیمتی در مسند و فرم آن بکار رفته است.

۳. نمایی یک درخت خرما که دارای ۴۸ برگ طلا بوده و در بین گلها یک غوزه خرما طلایی موجود میباشد. این درخت روی یک مسند چوبی جابجا شده که روی مسند چوبی مکمل طلا کاری شده و در اطراف درخت شش بته طلایی و یک آهو که از نقره ساخته شده است موجود میباشد. همچنان یک قاب ساعت طلایی در مسند آن نصب گردیده و قسمت پائین بدنه درخت نیز با برگها که همه طلا میباشد، مزین شده است.

۴. کشتی ساخته شده از طلا و نقره که شش عدد سیخ، زین، چنگک، اشترنگ و پایه همه طلایی بوده و نصف بدنه آن نقره

۵. یک قاب ساعت در روی شتر که ساعت آن مکمل از طلا، هیکل شتر نقره یی، مسند آن سنگ و برنگ لاجوردی بوده و روی سنگ با لایه طلا مزین گردیده است. همچنان زنجیر شتر از طلا بوده و دانه های قیمتی در پشت بند شتر بکار رفته است.

۶. نمایی برج ساعت که گنبد بالایی آن طلا بوده و در بعضی از نقاط آن طلا و پلاستیک نیز کار گرفته شده است.

۷. مجسمه عقاب بالای دست، ساخته شده از نقره بوده مسند آن از سنگ و با دانه های قیمتی مزین شده است.

در اخیر این محفل، تحایف اهدا شده به جلالتماب داکتر محمد اشرف غنی رئیس جمهور اسلامی افغانستان و رئیس جمهور پیشین کشور جلالتماب حامد کرزی با حضور داشت نمایندگان رسانه های جمعی و هیئت اعزامی ریاست جمهوری به خزانه داری کل افغانستان بانک تسلیم داده شد تا در جمع سایر تحایف در خزانه افغانستان بانک حفظ و در موزیم افغانستان بانک در کنار سایر تحایف به نمایش گذاشته شود.

در این محفل تعدادی از کارمندان ریاست محترم عمومی اداره امور ریاست جمهوری و آمرین شعبات افغانستان بانک نیز اشتراک نموده بودند. □

د افغانستان د بانکداری قانون

د متولي انتصاب

اوه شپېتمه ماده: ...

(۳) کمېسیون د غوښتنلیک په هکله د

تصمیم له نیولو د مخه د غوښتنې په

صورت کې د مدرکونو او دلایلو د

وړاندې کولو لپاره د د افغانستان بانک

ته، دوه اوونۍ وخت ورکوي.

د نوموړو مدرکونو او دلایلو د نه

وړاندې کولو په صورت کې کمېسیون

کولای شي د بانک د ورشکستۍ د

اقداماتو د پیل غوښتنلیک تر دغو

شرایطو لاندې رد کړي:

۱- غوښتنلیک د دې قانون د شپږ

شپېتمې مادې په (۲) فقره کې د درج

شوو شرایطو نه لرونکی وی.

۲- کمېسیون ته د غوښتنلیک د

تائیدولو لپاره، ناسم او غیر دقیق

مدرکونه وړاندې شوي وي.

۳- که چېرې بانک کمېسیون او د

افغانستان بانک ته ثابته کړي چې د

بانک پر پانګه د ضمیموي اشتراکاتو

ورکړه د هغو وجوهو په ډول چې فوراً

په لاس رسی کې دي، ترلاسه شوې

وي او د دې قانون د پنځه شپېتمې

مادې د حکم مطابق، د بانک د

ورشکستګۍ د اقداماتو د پیل پر خلاف

د دلایلو د له منځه وړلو لپاره بس

(کافي) ده.

د بیځایه غوښتنلیکونو نه منل

اویایمه ماده:

(۱) د بانک د اعتبار ورکونکي په

واسطه، د بانک پر خلاف د

ورشکستګۍ د اقداماتو د پیل لپاره له

ثبت وروسته کمېسیون کولای شي د

غوښتنلیک د بیځایه والي په دلیل له

خپرې د مخه یا وروسته په لیکلې توګه

رد کړي.

پدې صورت کې کولای شي

غوښتنلیک ورکونکي ته دستور

ورکړي خو د غوښتنلیک له ثبت څخه

رامنځته شوي لګښتونه، د د افغانستان

بانک ته ورکړي.

(۲) هغه شخص چې د بانک پر خلاف

د ورشکستګۍ د اقداماتو د پیل لپاره د

بیځایه غوښتنلیک په ثبتولو محکوم

شي، له حال سره سم په هغه حبس چې

له یوه کال څخه زیات یا په نقدي

جریمې چې له پنځه ویشتو زرو افغانیو

څخه زیات نه وي یا په دواړو باندې په

جزاء محکومېږي.

د ورشکستګۍ د اقداماتو د غوښتنلیک

د نه منل کېدو په صورت کې اجباري

انحلال

یو اویایمه ماده:

په هغه صورت کې چې د دې قانون په

ننه شپېتمه ماده کې درج شوو موادو په

استثنی، د بانک پر خلاف د

ورشکستګۍ د اقداماتو د پیل لپاره د د

افغانستان بانک غوښتنلیک رد شي، د د

افغانستان بانک د بانک بانکي جواز

لغوه او هغه د دې قانون د دري شپېتمې

مادې مطابق منحلوي. □

نمایشگاه جشن صنایع ملی در خیمه لویه جرگه افتتاح شد

کرد، زیرا با استفاده از آن میتوان در رشد اقتصاد کشور کمک نمود. همچنان میتوان گفت که استفاده هر چه بیشتر از صنایع ملی زمینه ساز بهبود اقتصاد مردم عزیز افغانستان است که از یکطرف هویت ملی ما پایدار مانده و از طرف دیگر وضعیت اقتصادی کشور هر چه بیشتر از امروز بهبود می یابد.

این نمایشگاه تحت نام جشن صنایع ملی برای مدت چهار روز بروی باز دید کنندگان باز بوده و مردم از صنایع تولیدی کشور در این نمایشگاه دیدن نمودند، در این نمایشگاه ۱۱۲ غرفه تولیدات داخلی مانند: مواد غذایی، ظروف، قالین، نقاشی، خامک دوزی، بافندگی، نساجی و غیره به نمایش گذاشته شده بود. ■

طوری که میدانیم بعد از سال ۱۳۸۱ صنایع ملی افغانستان گام قابل ملاحظه ای برداشته است و شرکت های تولیدی در پایتخت و ولایات یکی پی دیگر ایجاد و به فعالیت آغاز نمودند. در این میان تولیدات شرکت های تولیدی کشور افزایش و زمینه های کاری برای تعدادی از هموطنان ما به شکل مستقیم و غیر مستقیم فراهم شد و اگر عمیق تر به آن بنگریم صنایع ملی کشور به تدریج توسعه و تقریباً تا حدی منحصراً کانال های اشتغال زایی برای تعدادی از هموطنان ما تبدیل گردید. اکنون تعدادی از تولیدات ما با تولیدات کشور های همسایه در رقابت بوده و جهت موفقیت آنها باید از این صنایع استفاده

نمایشگاه جشن صنایع ملی، روز سه شنبه ۱۱ حمل سال روان در خیمه لویه جرگه از طرف اداره حمایت از سرمایه گذاری افغانستان با حضور جلالتماب داکتر محمد اشرف غنی رئیس جمهور، جمهوری اسلامی افغانستان افتتاح شد. درین مراسم شماری از اعضای شورای ملی، برخی از مقامات دولتی، تجار ملی و رسانه های اطلاعات جمعی کشور نیز اشتراک نموده بودند.

هدف از برگزاری این نمایشگاه، تشویق مردم به استفاده از صنایع داخلی کشور، ترویج استفاده از تولیدات داخلی، ایجاد فرصت های سرمایه گذاری برای سرمایه گذاران و سرمایه گذاری در بخش های صنایع ملی کشور عنوان شده بود.

حمایت از صنایع ملی،

حمایت از اقتصاد کشور است

داخلی در سال آینده نباید تغییر و یا فراموش شود، مهمترین حرکت در راستای حمایت از تولید ملی باید نهاد های قانون سازی با تشکیل مناسب با حرکت جامعه ایجاد گردیده و حمایت از تولید ملی به یک استراتژی بلند مدت حد اقل ۲۰ ساله تبدیل شود تا عواید آن به تدریج نصیب تولید، اشتغال و سرمایه گذاری داخلی شود که به زیر ساخت ها و زیر بنا ها نیاز دارد.

جامعه ما با تاریخ کهن و جایگاه امروز خود در جهان و متناسب با مزیت های گسترده طبیعی و جغرافیایی باید تولیدات خود را افزایش دهد تا شاخص های رفاهی تولیدی متناسب با مزیت های مدنی، صنعتی، هوایی و توریسم ارتقا یابند، زیرا کشور ما بدون توجه به اصلاح ساختار اقتصاد و حمایت از تولید ملی خود قادر به رشد شاخص های اقتصادی و توان تجارتي نخواهد بود، همانطوریکه جاپان، کوریای جنوبی و مالیزیا با حمایت از تولید داخلی خود روند اقتصادی خود را طی کرده است.

اگر فرهنگ سازی برای گرایش یافتن مردم به تولیدات داخلی در کشور توسعه یابد، اگر الگوها و رفتار های اقتصادی افراد جامعه از دولتمردان و مسوولان گرفته تا ورزشکاران و هنرمندان و تمام

در بخش صنایع و معادن باید استراتژی های مختلفی در بخش های گوناگون صنعت وجود داشته باشد، زیرا با استراتژی های موفق می توانیم با کاهش فشار ها، روحیه ایستادگی را افزایش و تولیدات داخلی را از طریق شیوه های تزریقی حمایه نماییم. در شرکت های خصوصی و غیر خصوصی باید مراکز تحقیقاتی در بخش های مختلف ایجاد و تسهیلات لازم در اختیار آنها قرار داده شود تا از این طریق بنیه فکری ما از نظر تکنالوژی در کشور افزایش یابد.

برای مصرف محصولات بهتر و گسترش صنایع تولید کننده محصولات کم مصرف، فرهنگ سازی صورت گرفته و حتی به حیث یک الزام ملی شناخته شود، ازینکه در کشور ماییکاری زیاد است کوشش شود تا در بدل مصرف سرمایه کمتر کارگر بیشتر استخدام نماییم.

در جاهاییکه آب مورد استفاده زراعت را کمتر داریم، عوض کشت گیاهانی که به آب بیشتر ضرورت دارند باید درخت مانند انار و ... که به آب کمتر نیاز دارند، غرس و بکاریم. غرس درخت و حفاظت از آن بخاطر دفاع از تولید ملی و اقتصاد کشور شناخته شود. سیاست های قبلی حمایت از تولید

در حال حاضر پیشرفت صنایع در جهان مدرن یکی از شاخص های اساسی توسعه و تکامل بشمار می رود، میزان پیشرفت هر کشور جایگاه آنرا در ردیف کشور های توسعه یافته بزرگ صنعتی و اقتصادی مانند جی ۸ و یا هم جی ۲۰ تثبیت می نماید. رشد انکشاف صنایع مانند هر پدیده دیگر از یک نقطه آغاز و به شکل تدریجی پروسه تکامل را پیموده و فیصدی سهم آن در تولید ناخالص داخلی کشور ها رول اساسی دارد.

طی سده های متمادی تولیدات صنعتی داخلی افغانستان بر اساس پایه های مالکیت کوچک انفرادی مانند کسبه خانگی، دهاتی و نسبتاً کمتر در شهر ها به شکل ساده وجود داشته است، اما با وجود تلاش های مکرر دولت نتیجه مطلوبی در رشد تولید ناخالص کشور بدست نیامده است. این در حالیست که خوشبختانه یک تعدادی از شرکت ها و مؤسسات تولیدی هنوز هم فعال بوده که پایه و اساس صنعت را در کشور تشکیل میدهند. این نهاد های اقتصادی در گذشته نقش مؤثری در رونق اقتصادی و تشکیل نیروی مولد بازی نموده است، اگر در نجات آنها از سیاست معقول استفاده نگردد، بیم از دست رفتن کامل این نهاد های اقتصادی وجود دارد.

اقتشار جامعه بسوی تولیدات داخلی گرایش پیدا کند، سرعت سرسام آور گرایش به تولیدات خارجی کاهش و از بیکاری هزاران نفر جلوگیری بعمل می آید، بناً ما نباید با حمایت از سرمایه گذاران و کار آفرینان داخلی تنها در حرف و روی کاغذ اکتفا نماییم، زیرا با این شیوه نه تنها مشکلات از سر راه آنها برداشته می شود بل بر مشکلات شان افزوده خواهد شد.

صنایع کشور در شرایط موجود از کمبود ماشین های مدرن انرژی، مواد خام و غیره رنج می برند و این امر تولیدات افغانستان را تا حد زیادی از نظر کمیت و قیمت، در رقابت با کالاهای خارجی صدمه زده است. حتی تولیدات داخلی در حال حاضر نمی توانند جوابگوی نیازمندی های داخلی این کشور باشند، اگر دولت با طرح و تطبیق پالیسی دقیق و اقدامات مؤثر از تولیدات حمایت کند، تولیدات داخلی افزایش یافته و جلو رکود و نابودی صنایع گرفته می شود.

در اولویت قراردادن صنایع خفیفه و مواد غذایی یکی از راه های خیلی مؤثر انکشاف صنایع ملی است، زیرا صنایع ملی مانند نساجی از منابع داخلی به خصوص زراعت مواد خام مورد ضرورت اش را تأمین مینماید. همینطور استفاده از پشم که موجب تشویق و انکشاف مالداری شده، علاوه بر تهیه مواد غذایی مانند شیر و گوشت، مواد خام برای صنایع دستی و ماشینی، سبب ازدیاد فرصت های شغلی، افزایش محصول ناخالص و افزایش درآمد ملی

که در خدمت ثروت آفرینی باشند، مشکل آنها عدم انتقال این دانش به بازار است. اقتصاد اروپا بعد از جنگ جهانی دوم و رکود تورمی وحشتناک آن تنها ۳ سال بیشتر طول نکشید و به دستان توانای اقتصاد دانان مهار شد در حالیکه ما ۳۰ سال است که از بیکاری رنج می بریم و قدرت تصمیم گیری از مردم، تولید کنندگان و سرمایه گذاران گرفته شده است، علت آن این است که علم متخصصین کشور طوریکه توقع می رود عملی نشده است و از محققان ما استقبال بعمل نمی آید. □

عبدالحفیظ شاهین

منابع:

www.ensijam.com

www.bbc.co.uk

www.dailyafghanistan.com

در کشور می گردد. هرگاه تدابیر فوق عملی شود، تولیدات داخلی افزایش و در نتیجه جلو واردات کالاهای مشابه از خارج گرفته و واردات کشور را که در حال حاضر بر اساس آمار رسمی حدود شش میلیارد دالر امریکایی می شود، بصورت تدریجی کاهش خواهد داد.

یکی از مشکلات بنیادی ما این است که اقتصاد ما مدیون علم نیست، کشور ما در تولید علم اقتصاد فقیر است که این فقر ثروت سازی، کشور را به چالش کشیده است، زیرا ما علم را از ثروت جدا ساخته ایم، ما این را باید بدانیم که علم قادر است که به ایجاد ثروت پردازد، منابع ثروت را کشف و راه استفاده درست از ثروت را به ما می آموزد که محصول آن سبب افزایش رفاه در جامعه است.

اینکه جامعه ما به بیماری اقتصادی مبتلا است ناشی از حضور ظرفیت علمی در کشور نیست، ما متخصصین زیادی در رشته های مختلف داریم آنها قادر اند

په افغانستان کې خصوصي سکتور

سید قیاس سعیدی

نجاری، صابون جوړولو، چرګانو روزنی او نورو ډیرو زیاتو برخو کې او هم په خدماتي سکتورونو کې کار او خدمت کړی دی، اوس هم ضرورت احساس کیږي چې د جګلو له امله شاړ شوی اقتصاد او له منځه تللی خصوصي تصدی بیرته فعالی او په بهر کې میشت متشبثینو او پانګوالو بیرته هېواد ته

به د حکومت په انحصار کې و چې د بازار د نظام په رامنځته کیدو سره اوس خصوصي سکتور برلاسی دی او زیاتره پکې له محدود برخو څخه نور ټول تولیدی او خدماتي فعالیتونه د خصوصي سکتور په واک کې دي. مونږ پخپل هېواد کې د خصوصي سکتور په برخه ډیری ښی نمونی او تجربی لرو. په تیرو وختونو کې تل د عامه سکتور یا دولتي برخی ترڅنګ خصوصي سکتور هم شتون درلود او په ملی اقتصاد کې یې ډیر ښه رول لوبولی دی. دغه سکتور له کوچنیو لاسی صنایعو نیولی تر رخت او اوبدلو، پلاستيکي صنایعو، د خوارکي توکیو تولید، وړی اوبدل، بوټ او جرابی جوړول او فلزکاری، حکاکي او

د خصوصي سکتور اصطلاح او د خصوصي سکتور فعالیتونه چې مونږ یې نن سبا ډیر اورو او کاروو یی او فکر کوو چې دا اصطلاح او د خصوصي سکتور فعالیتونه زمونږ په هېواد افغانستان کې د نوی حکومت سره سم رامنځ ته شوی دی، خو داسی نه ده، بلکې د خصوصي سکتور فعالیتونه له بابا آدمه تر دې دمه جریان لری او دا کوم نوی کار نه دی. البته اوس مهال د نړی په هېوادونو کې د اقتصادي او سیاسي نظامونو سیستمونه یو له بلې سره توپیر لری چې په افغانستان کې هم د اوسنی حکومت په رامنځته کیدو سره سیاسي او اقتصادي نظام بدلون موندلی دی. پخوا به ډیری واکونه له حکومت سره وو او یو شمیر تولیدات او واردات

راستانه شی او پدی لړکی دولت تصمیم نیولی چې د یو شمیر انتفاعی موسساتو په خصوصی کولو لاس پوری کړی. خصوصی کول د ځانګړو ارزښتونو په پام کی نیولو او د لازمو شرایطو په تحلیل سره د خصوصی سکتور او آزاد بازار د تشویق، ودی او لارښوونې لپاره د بېلابېلو اقتصادي تدابیرو په لړ کې یو تدبیر دی. د خصوصی کولو په پروسه کې دولت له خپل قانوني، ارشادي او لارښود نقش څخه په استفادی د ملی اقتصاد د پیاوړتیا په خاطر تصدی او مؤسسات په رقابتي بڼه خصوصی سکتور ته واګذار کوی، نوموړی تصدی، مؤسسه او تشبث وروسته تر خصوصی کیدو د آزاد بازار د میکانیزم او ځانګړتیا مطابق مطلقاً انتفاعی بڼه نیسی. که دا د خدماتو عرضه وی یا هم د اجناسو او امتعو تولید وی موخه یی نافعیت وی خو د نافعیت د کنترول لپاره دولت د خپل کنترول کولو واک لازمو ځایو کې د رقابت امکان او د خصوصی سکتور په فعالیت د لوايحو او مقرراتو د حاکمیت ځواک ځان ته ساتی. ګڼ شمیر هېوادونه دغه پروسه د یو عالی کمیسیون تر نظارت لاندې ترسره کړی چې د متشبث د اقتصاد په

جوړښت کی یی مثبت اغیزه تر سترګو شوی دی. خصوصی اقتصاد ته لنډه کتنه: خصوصی ملکیت، خصوصی اقتصاد او تولید له ډیر پخوا څخه په ټولنو کی شتون درلود. حتی که چیری د اقتصادي نظریاتو تاریخ وګورو له ابتدا څخه نیولی تر کلاسیک اقتصاد پوهان، لیبرال او کینزیانو او بیا تر نیو کلاسیکانو پوری ټولو څه نا څه پدې هکله بحثونه کړی دی. معاصرو اقتصاد پوهانو مارکیټ، تولید، عرضه، تقاضا او د بیو تیوری په همدی رڼا کې څیړلی دی د ټولنو په تاریخ کې له هغه وخته چې د لومړی کمون (اشتراکیت) دوره پای ته رسیدلی، بیا نو خصوصی ملکیت د مسلم حق په توګه پیژندل شوی، اجازه ورکړل شوی او وجود یی درلود. حتی سوسیالستی اقتصاد پوهانو خصوصی ملکیت او خصوصی اقتصاد ته د فعالیت اجازه ورکړی خو هغوی ورته یو شرط ایښی و چې دغه خصوصیت اقتصادي فعالیت به د بهره کشی او بڼه، بلکې پخپله مالک به یی خپلی استفادی ته تر کار لاندی نیسی. لکه کوچنی باغچي د کروندی شخصی موټر او نور. د دولتي او شخصی ملکیت تر څنګ

مختلط ملکیت او مختلط سکتور څخه هم خبری کیږی، کوم چې په ټاکلی اندازه په کې د دولت سهم وی او نوره به د یو یا څو انفرادی کسانو ملکیت یا ملکیتونه وی، خو مونږ دلته د آزاد بازار په شرایطو کې له خصوصی سکتور او خصوصی کولو څخه خبری کوو. دغه ډول په خصوصی اقتصاد کې اجناس، امتعی او خدمات د تولید کوونکی او مالک د شخصی استفادی لپاره نه، بلکې بازار ته د هغو د عرضه کولو په خاطر تولیدیږی. نن ورځ خصوصی سکتور د آزاد مارکیټ له شرط څخه ګڼل کیږی چیرته چې هر څوک آزادانه مارکیټ ته داخلیری او آزادانه ور څخه وتلای هم شی هلته په سرمایه ګذاری، تولید، استخدام، خرڅلاو او هر څه کې آزاد رقابت موجود وی د آزاد رقابت او بازار میکانیزم بنسټ او تهداب د پیروودونکی، مستهلک یا (د تقاضا کوونکی وګړی) رجحان او خوښه او د پلورونکی، تولیدونکی یا (عرضه کوونکی) منفعت او ګټه جوړوی. د آزاد بازار معیار فقط په عرضه او تقاضا څرخي. عرضه هغه اندازه توکی او خدمات دی چی یو تولیدوونکی یی

په معين وخت کې په يو معين قيمت (بيه) پلورلو ته حاضر وي. بالمقابل تقاضا د يوه جنس او يا خدمت هغه اندازه ده چې يو مستهلك يې په معين وخت کې د هغه پيرودلو ته حاضر وي. حال دا چې عامه سکتور د نافعيت او ګټې پر بنسټ نه بلکې د (رفاه) خصوصاً د عامه رفاه پر بنسټ ولاړ وي. په خصوصي سکتور کې له منابعو څخه ګټوره استفاده مطرح ده، خو په عامه سکتور کې اغيزمنه استفاده مطرح ده له دغه مقدماتي بحث څخه وروسته راځو د خصوصي کولو موضوع ته: خصوصي کول (Privatization): خصوصي اقتصاد له خصوصي کولو سره توپير لري خصوصي کول يوه پلانيزه سنجل شوی پروسه ده چې يو منضبط، اغيزمن، بادرايته او ګړندی حکومت يې قدم په قدم لازم وخت کې عملي کوي. په تيرو سلو کلونو کې خصوصي کول يو مسلسل بحث دی. په دغه موده کې د نړۍ تقريباً (۱۵۰) بېلابېلو هېوادونو (خصوصاً اروپايي هېوادونو، استراليا، کوريا، ترکيې او نورو هېوادونو) کې د ميلونونو ډالرو په ارزښت تصدۍ او تشبثات خصوصي شول. په تيره اوس د

دولتي خصوصي شويو تشبثاتو (SOES) State Owned enterprises اصطلاح په اقتصادي بحثونو کې اضافه شوی ده او زموږ په هېواد کې هم ډيره اوريدل کيږي له بده مرغه دغه اصطلاح زموږ هغه چارواکي ډيره استعمالوي چې له تيوريکي پلوه يې سر ورباندې نه دی خلاص.

پدې وروستيو کلونو کې لکه د پرمختللو صنعتي هېوادونو په شان ګڼ شمير پرمختيايي هېوادونو هم دغه لړۍ او پروسه شروع کړې ده، خو يو شمير دغو هېوادو کې له بده مرغه د دوی د ناتوانه اقتصادي زيربنا، اداري ستونزو، ناقابله لوايحو او مقرراتو او نورو عواملو له کبله د کار مصونيت او د کارکوونکو د ژوند او د کار شرايطو کې يې بد اغيزه ليدل کيږي. دغه موضوع په پرمختيايي هېوادونو کې نړيوالې مالي مؤسساتو څيړلې او تعقيب کړې حتی يو شمير هېوادونه چې په خصوصي کولو لاس پوري کوي نو بيا Private sector ډير ښه حمايه، تشويق او رهنمائي کوي هم يو شمير هېوادونه هڅول کيږي چې په کتلوی ډول د خصوصي کولو طرح Mass

Privatization schemes د شرکتونو لپاره پيل کړی لکه په البانيا قزاقستان، ملداويا او منګوليا کې به خو اوس هم لا ډيرو هېوادونو دغه کار ته زړه نه دی ښه کړی، دوی تشويش لري چې په آزاد مارکيټ کې به د کار د حقوقو (Labor Rights) ساتنه او تضمين ونشي کولای. بېلابېلو هېوادونو خصوصي کول له ترانسپورت (لکه aviation هوائی چلند) ports and shipping rail ways) څخه پيل کړل چې کنترول ئی دولتونو ته اسانه دی. بيا يې telecommunications ته پام وکړ، خصوصي يې کړ چې دولت ته ښه عايد ورڅخه ترلاسه کيږي، مګر ملی منابع او ثروت نه پکې ضايع کيږي، بيا د بانکدارۍ خدمات او د بیمې سکتورونه (Banking insurance sectors) له ملی حالت څخه په خصوصي واړول شول چې د لوړ رتبه عالي کميسيونونو تر نظارت لاندې دا کار وشو.

خصوصي کول ولې، څه وخت او څرنگه کيږي؟

ځينی وخت دولتونه خپلې مهمې پالیسي لکه د صنايعو ترقي، د دولت د عايدو

ښه کول، امکان، د وارداتو تعویض او نور، د خصوصي کولو په ذریعه ملي کوی مثلاً یو شمیر اجناس چې پخوا معمول نه وو نو لومړی دولت یوه تصدی ایجادوی چې کله د هغی تولیدات معمول شول هغه نوره خصوصي سکتور ته واگذار کوی یوه سیمه کی چې نفوس پکی نه وو دولت هلته فابریکی جوړوی کله چی هلته د کار ځواک ورغی نفوس میشت شو نو بیا هغه خصوصي سکتور باندی پلوری. خصوصي سکتور د خپل ثروت د ساتلو او امنیت په خاطر ډیر کوشش کوی چی امنیت او قانون برقرار وی. دوی د لا ښه کیفیت پخاطر رقابتونه کوی او خپل مالیات حکومت ته سپاری زمونږ په هېواد کی له ډیر پخوا خصوصي سکتور موجود وو، اوس هم لازمه ده چی توجه ورته وشي، خو په څه ډول؟ د سرمایه گذاري یو ورکشاپ ؤ سره لدی چی د المان د هېواد متخصصینو موضوع ښه وڅیړله خو زمونږ یو چارواکی پاڅید د یو داسی دولتي مؤسسی خصوصي کول یې پیشنهاد کړل چی هغه اصلاً یوه زراعتی پروژه ده، ګڼ شمیر نوری برخی لکه تحقیقاتی ستیشن، بریښنا، لابر اتوارونه او

نور لری. دغه چارواکی خصوصي کول نشو تحلیلولای خو ځواب ئی دا ؤ چې حکومت ضعیف دی نو باید حکومتی اداری خصوصي شی! که داسی وی نوبعلاً خو زمونږ یو شمیر ادارو ضعیف دی نو دا به خصوصي کوو؟ همدا رنگه د ۱۳۸۰ کال په اوږی کی د ترانسپورت نوی وزیر وټاکل شو نوموړی په آزادی رادیو کې د حکومت له ضعف څخه ډیر مثالونه ورکول او لاره یی دی ته جوړه کړه چې باید د ترانسپورت وزارت یو شمیر مؤسسات خصوصي شی. زمونږ دولت باید د قوت، کنترول او ښه لیډر شپ له موضوع څخه خبری وکړی. د هغه په وینا که دولت دومره ضعیف وی چې خصوصي سکتور کنترول نشي کړای نو دا بیا بی معنی خبره ده چې مونږ له خصوصي کولو خبری وکړو یو شمیر دولتي اداری لکه هوټلداری او نور خصوصي کیری خو حکومت د هغو پرځای نور مهم کارونه لکه فضائی څیړنو د بریښنا د تولید لوئی پروژي او نورو ته ملا تړی. آیا زمونږ حکومت که دغه یو څو مؤسسی چی شته خصوصي کړی نو په خپله به څه کوی؟

د خصوصي کولو په پروسه کې باید دا لاندینی پوښتنی حل شوی وی. ۱: باید په خصوصي کولو سره فقر او د بیکاری سطح راټیټه شی. ۲: خصوصي پانګوال باید خپله پانګه او د هغی ګټه د هېواد دننه وساتی او په کار یې واچوی. ۳: تر ممکنه حده ملي صنایع تقویه او له اقتصادی انضمام مخنیوی وشي. ۴: دا پوښتنه باید ښه تحلیل شی چې په خصوصي کیدو سره د خامو موادو استخراج څومره شدت مومی او آیا دا به د هېواد دننه پروسس او په مصرف رسول کیری او که په ارزانه بیه به بهر ته لیږدول کیری؟ د دولت نقش په مربوطه خصوصي شویو تصدیو کې او د کنترول صلاحیت او نور هر هېواد د خپلی اقتصادی ودی له خصوصیاتو، د ملي اقتصاد د جوړښت، اقتصادی اجتماعی ستونزو سره سم ځینی انکشافی موخې لری چی دغه موخې نظر د هغو قدامت او اولویت ته د دوی په پلانونو کې ځای پرځای شوی دی باید خصوصي سکتور همدغه انکشافی موخو برآورده کړای شی. □

چگونگی برنامه ریزی در عواید و مصارف یک خانواده

یکی از بزرگترین تشاویش انسانها در زندگی، نحو خرج پول و یا به مصرف رسانیدن آن است. بدین معنی که عواید خود را چگونه و به چی شیوه مصرف نماییم تا مصارف خود را تکافو و بیشترین رضایت را حاصل کنیم و همچنان در کنار آن چگونه جهت مرفوع ساختن مصارف آینده از عواید خود مقداری آنرا پس انداز نماییم؟

بنابراین باید برای خرج و هزینه پول برنامه تنظیم کنیم، زیرا برای تعدادی از خانواده ها، هفته پایانی هر ماه، روزهای سخت بی پولی است؛ خصوصاً اگر متاهل و دارای فرزند یا فرزندان بوده و یا نفقه تعدادی را بدوش داشته باشیم. باید گفت که بدون شک زندگی در شهرهای بزرگ در برگیرنده مصارف زیادی می باشد که در این مورد باید دقت زیادی کرد. در اغلب اوقات در گشت و گزار در مارکیت ها و فروشگاه ها پول خود را برای مخارج غیر ضروری صرف می کنید، زیرا در این مورد برنامه منظم خرید بدست ندارید. باید توجه داشت که میان خواستن و احتیاج (Wants & Needs) تفاوت بسیار می باشد. احتیاجات زندگی به آن مواردی گفته میشود که بدون آن ادامه زندگی تقریباً غیر ممکن و دشوار می شود

مانند محلی برای زندگی، غذا، لباس و... اما موارد دیگری مانند داشتن کمپیوتر، موتر، لباس های مُد روز، داشتن وسیله صوتی مُدرن، موبایل شیک و غیره اشیایی تجملی از مواردی اند که لزوماً زندگی شما بدون آن مختل نمی شود. با درنظرداشت مسایل فوق در مورد اشیایی خواسته (wants) میگوییم که آرزوها و خواسته ها، پایان ندارد همیشه چیز های متفاوت را می خواهید، اما باید توجه داشت که این آرزوها و خواست ها باید مطابق با اندازه باشد که بدست آورده بتوانید. بنابراین همواره میان خواسته ها و نیاز های خود تفاوت بگذارید و بیشتر فکر نیازها نظر به خواسته ها باشید، یکی از کارشناسان اقتصاد خانواده در رابطه به این باور است که هر ماه عواید خود را به چهار بخش تقسیم کنید و آنرا در محلات مختلف نگهداری کرده و به شکل ذیل تقسیم بندی نمایید.

– بخش اول حساب نیاز ها و ضرورت های که در اولویت قرار دارند: این بخش ۶۰٪ از مبلغ عواید شما را تشکیل می دهد. تمام مصارف خوراک، پوشاک، حمل و نقل، لوازم الکترونیکی که در الویت قرار دارند و موارد

دیگری که کاربرد روزانه و مصرفی دارند در این بخش قرار می گیرد.

– بخش دوم پس انداز: این حساب ۲۰٪ از مبلغ عواید شما را تشکیل میدهد. این بخش خیلی ها ساده است ۲۰٪ عواید تان را پس انداز کنید.

– بخش سوم خریداری اشیایی خواسته: به این مبلغ هم در حدود ۱۰٪ عواید تانرا اختصاص دهید و در صورت که عواید تان کم است از این بخش در ماهوار صرف نظر کرده و آنرا در هر سه ماه و یا اضافه از آن مد نظر داشته باشید.

– بخش چهارم تفریح: این بخش ۱۰٪ از مبلغ مورد نظر را تشکیل می دهد، میتوانید در هر ماه یک بار و یا در هر سه ماه یک مرتبه با خانواده این مبلغ را در یک تفریح فامیلی به مصرف برسانید. همچنان میتوانید از همین بخش مقداری اندکی را به تهی دستان ببخشید، این عادت را داشته باشید، زیرا کسانی اند که به کمک شما نیازمند هستند.

موارد فوق می تواند منحصاً الگو برای

شما یک برنامه ریزی ماهانه ساده محسوب شوند.

همچنین با استفاده از راهکارهای که در ذیل به آنها اشاره شده است و توسط یکی از کارشناسان اقتصاد امور خانواده گردآوری شده کنترل مصارف ماهانه خود را میتوانید هرچه بهتر تنظیم نمایید:

به محل تولید کالاها و یا محلی که بعد از تولید کالاها انبار میشوند، سر بزنید چون به اصطلاح دست اول است و از تولید کنندگان محصول مورد نظر تان را خریداری می نمائید که به اصطلاح بازاری خرید عمده می باشد. شما نیز به صورت عمده خرید کنید، زیرا بسیاری از تولید کنندگان و فروشندگان برای خرید عمده، ارزش گذاری های ویژه چون تخفیف قابل ملاحظه می دهند، بهتر است

از این امتیاز استفاده مؤثر نمائید و از عمده فروشی ها یا فروشگاه های زنجیره ای خرید عمده داشته باشید، این کار نه تنها باعث می شود پول کمتری بابت خرید خود بپردازید، بلکه در مصارف شما صرفه جویی نیز صورت می گیرد که در این صورت بخش پس انداز تان تقویه شده و یا هم به بخش خواسته های شما کمک خواهد شد.

به دو دلیل خرید از فروشگاه های زنجیره ای یا مرتبه ای را به شما توصیه می کنیم؛ اول آن که این فروشگاه ها برای کالاهای خریداری شما تخفیف هایی را در نظر می گیرند که در سر جمع حساب تان بسیار مؤثر خواهد بود و از سوی دیگر با خرید از این مراکز، دیگر لازم نیست به فروشگاه های متعدد و لکس به صورت

مکرر مراجعه نمایید و به این ترتیب شما می توانید در وقت و مصرف حمل و نقل خود نیز صرفه جویی کنید. پس حتی اگر قصد خرید دارید و میخواهید سایر بخش های زندگی تان بهبود یابد، به فروشگاه های زنجیره ای که نزدیک به دستگاه های تولیدی است بروید.

از تعاونی ها و کوپراتیف ها خرید کنید

یکی دیگر از بهترین مراکز خرید، کوپراتیف ها و تعاونی های دولتی و یا خصوصی است. تعاونی ها دارای کالا های بهتر اند و اجناس شان را با فایده کم به خریداران بفروش می رسانند، به همین دلیل تخفیف خوبی را به کالا، واگزار میشوند، اما بسیاری از مردم، با این طرز تفکر که اجناس این مراکز، تاریخ گذشته «

و بی کیفیت است، چندان تمایلی به خرید از آنها ندارند، در حالیکه به این شکل نیست. شما میدانید که تعاونی هایی که به سازمان های پولدار وابسته اند برای خرید انتخاب کنید که اجناس بهتری برای فروش فراهم می نمایند. همچنان به لیلام ها و جا هائیکه اجناس خود را به نمایش گذاشته اند سر بزنید.

آیا شما گاهی مجبور شده اید که برای خرید برخی اجناس بخصوص پوشاک در فصل جدید سال، قیمت های هنگفت و حتی ناعادلانه ای پرداخت نموده باشید؛ اما باید فکر کرد که آیا چنین خریداری ها لازم است؟ برای خرید اجناس مورد علاقه تان، پول اضافی که حتی از پول پس انداز تان است، استفاده میکنید، مدیرانه وارد عمل شوید و در مورد خریداری های اجناس دقیق فکر نمایید، بهتر است اندکی صبر کنید و اجازه دهید بازار از بیرو بار و خرید و فروش فصلی بی افتد و به روال عادی برگردد، آن وقت است که بازار لیلام کالا ها گرم می شود و قیمت ها نیز سیر نزولی مییابد که این فرصت خوبی برای خریداری است مثلاً: شما می توانید بوت خود را در اخیر زمستان یا لباس های تابستانی خود را اوایل خزان خریداری کنید. شاید یک تعداد مخالف چنین گزینه باشند، زیرا فکر میکنند که شاید این کالا ها از مُد عقب افتاده باشد.

سعی نمائید تا مصارف غیرضروری را کاهش دهید. در شرایط سخت اقتصادی،

بهتر است سهم مصارف غیرضروری را که بیشتر از بخش ها خدمات هستند از مصارف اصلی بکاهید. مثلاً در بیرون منزل به صرف غذا نروید، با اندک قبول زحمت، مواد لازم را برای تهیه یک غذای خانگی ساده فراهم کنید و یا از خریداری مقداری از لوازم خانه که در اولویت قرار ندارد، صرف نظر کرده و به همین طور صرفه جویی نمائید. از کالاهای جایگزین یا عوضی در رفع برخی از نیاز ها استفاده کنید. مثلاً در پخت و پز غذا، البسه و سایر مواد مورد نیاز از اشیایی عوض آن استفاده کرد تا از همین طریق پس انداز تان تقویه گردد تا آینده تان تضمین شود.

بی گمان در مورد خرج زیاد می نالید و شاید بگویید با این خرج، چه پولی برای پس انداز باقی می ماند؟ حق با شماست، اما پس انداز پول، هر چند به میزان اندک هم باشد، می تواند در فرصتی طولانی سرمایه خوبی برای آینده باشد. ده و بیست افغانی، یا بیشتر از آن باعث می شود که در سال مقداری هنگفت پس انداز داشته باشیم که این رقم ناچیز و جزئی، در مواقع ضرورت به اصطلاح درد شما را دوا خواهد کرد.

به طور کُل این راهکارها و برنامه ریزی ها برای مخارج ماهانه تان کمک شایانی در کنترل مصارف خواهد کرد.

باید گفت که بازار لباس های دست دوم تقریباً در همه جای دنیا رونق دارد و هر سال در سراسر جهان چهار میلیارد و سه

صد میلیون دالر لباس های دست دوم خریداری می شود. مغازه ها و بازارهای پر درآمد در کشورها به همین منظور فعالیت می نمایند. در مناطق مختلف افغانستان هم بازارهای مخصوصی به فروش لباس های دست دوم اختصاص داشته که مشتریان زیادی هم دارند. در بریتانیا هم مغازه های خیریه لباس های دست دومی را که از مردم جمعآوری می کنند، به قیمت خیلی ارزان به فروش می رسانند تا عواید آن را به مصارف خیریه برسانند.

طور سالانه هزاران نفر در بریتانیا لباس های استفاده شده شان را به مؤسسات خیریه اهدا می کنند. برخی مؤسسات خیریه های پلاستیکی مخصوصی داخل صندوق پست منازل می اندازند و در روزهای مشخصی اقدام به جمعآوری وسایل و پوشاک دست دوم می کنند. انگیزه افراد برای اهدای لباس های کهنه و خریدن این گونه لباس ها تا حدودی متفاوت است. ارزان بودن قیمت این لباس ها، جلوگیری از به هدر رفتن منابع طبیعی، کمک به خیریه ها و حتی علاقه به مُدل های قدیمی لباس می تواند از دلایل برخی برای خرید پوشاک دست دوم باشد. ■

بایانی

منابع: <http://www.bbc.co.uk/>

persian

www.yjc.ir/fa/news

www.beytoote.com

د ملي عايد پېژندنه او مفاهيم

امان الله ورين

لومړۍ برخه

د هر هېواد وګړي د مختلفو اقتصادي کړنو لکه کرنه، سوداګري او يا هم خدمتونو په وړاندې کولو بوخت دي او پدې توګه وګړي د خپلو اقتصادي کړنو د ترسره کولو په وړاندې معاوضه ترلاسه کوي د بېلګې په توګه: بزګران د کرنيزو توکو، سوداګر د سوداګريزو توکو او د خدمتونو وړاندې کونکي (لکه ډاکټر، ښوونکی دولتي مامورين او نور) د خپلو خدمتونو په وړاندې معاوضه ترلاسه کوي نو پدې توګه د يو کال په اوږدو کې د هېواد ټول وګړي يوه مالومه اندازه عايد ترلاسه کوي نو پدې توګه دا ټول عوايد چې د يو کال په اوږدو کې د هېواد د ټولو وګړو له لوري د خپلو اقتصادي کړنو په وړاندې ترلاسه کېږي د ملي عايد څخه عبارت دی.

د ملي عايد پېژندنه:

مشهور امريکايي اقتصاد پوه سمولسن چې په ۱۹۷۰ ميلادي کال کې يې د اقتصاد په برخه کې د نوبل جايزه هم ترلاسه کړې ملي عايد داسې راپېژني: د يو هېواد د خپلې ځمکې، کارګر، پانګې او علمي استعداد څخه په ګټه اخېستنې سره مختلف ډوله توکي او خدمتونه توليدوي او پدې ډول د ټولو توليد شوو توکو او خدمتونو پولي ارزښت ته ملي عايد ويل کېږي.

همدارنګه د نوي عصر اقتصاد پوه PRO: ACKLEY په خپل کتاب (MACRO ECONOMICS) کې ملي عايد داسې راپېژني: ملي عايد د هېواد د ټولو وګړو د عوايدو د

مجموعې څخه عبارت دی چې د یو کال په اوږدو کې یې ترلاسه کوي. الفرد مارشال ملي عاید داسې را پېژني: د کار او پانګې په مرسته د هېواد د وګړو لخوا د یو کال په اوږدو کې د تولید شوو توکو او خدمتونو مجموعې ته ملي عاید ویل کېږي.

د ملي عاید په اړه د فېشر نظر: د یو کال په اوږدو کې د توکو او خدمتونو په پیر باندې مصرف شوي مبلغ ته ملي عاید ویل کېږي.

نو د پورتنیو ذکر شوو تعریفونو په پام کې نیولو سره کولای شو ملي عاید په لاندې ډول تعریف کړو:

د یو کال په اوږدو کې په هېواد کې د تولید شوو نهایي توکو او خدمتونو پولي ارزښت ته ملي عاید ویل کېږي.

د ملي عاید مختلف مفاهیم

ملي عاید ته په مختلفو وختونو او حالتونو کې مختلف اصطلاحات کارول شوي دي چې ځینې مهم یې په لاندې ډول واضح کوو:

۱: ناخالص ملي تولید Gross national product (GNP)

۲: خالص ملي تولید Net national product (NNP)

۳: ملي عاید National income (NI)

۴: ناخالص داخلي تولید Gross domestic product (GDP)

۵: سړي سر عاید Per capita income (PCI)

۶: شخصي عاید Personal income (PI)

۷: د تصرف وړ شخصي عاید disposable personal income (PDI)

چې هر یو یې په لنډ ډول تر بحث لاندې نیسو:

۱: ناخالص ملي تولید Gross national product (GNP): د یو کال په اوږدو کې د هېواد د تولیدي وسایلو په مرسته د تولید شوو نهایي توکو او خدمتونو پولي ارزښت ته ناخالص ملي تولید ویل کېږي دا پدې مانا چې په ناخالص ملي تولید کې د هېواد سیاسي پولې په پام کې نه نیول کېږي بلکه د هېواد د تولیدي وسایلو په مرسته ترلاسه شوی عاید په ګوته کوي.

۲: خالص ملي تولید Net national product (NNP): د ناخالص ملي تولید څخه د پانګې استهلاک وضع کولو څخه وروسته پاتې شوي مبلغ ته خالص ملي تولید ویل کېږي یعنې

$$NNP = GNP - capital$$

depreciation

۳: ملي عاید National income (NI): د یو کال په اوږدو کې په هېواد کې د تولید شوو نهایي توکو او خدمتونو پولي ارزښت ته ملي عاید ویل کېږي د بېلګې په توګه: د کروندګرو له لوري د تولید شوو کرنیزو توکو د پلور څخه ترلاسه شوی مبلغ، د خدمتونو وړاندې کونکو (ډاکټر، ښوونکی، مامورین او نور) له لوري د ترسره شوو خدمتونو په وړاندې ترلاسه شوي مبلغ، هغه وګړي چې پانګه په پور ورکوي او په وړاندې یې سود ترلاسه کوي او یا هم دا چې پانګه په مضاربت ورکوي او په ګټه او تاوان کې شریک کېږي او هغه وګړي چې یو کاروبار تنظیموي او له کاروبار څخه ګټه ترلاسه کوي نو پدې توګه ددې ټولو وګړو له لوري د ترلاسه شوي مبلغ مجموعې ته ملي عاید ویل کېږي.

۴: ناخالص داخلي تولید Gross domestic product (GDP): د یو کال په اوږدو کې په هېواد کې د تولید شوو نهایي توکو او خدمتونو د بازار ارزښت ته ناخالص داخلي تولید ویل کېږي چې دلته د هېواد سیاسي پولې په پام کې نیول کېږي. ناخالص داخلي

تولید له دریو عمده برخو څخه جوړ شوی دی چې عبارت دي له: کرنه، صنعت او خدمتونه، چې د وروسته پاتې هېوادونو د ناخالص داخلي تولید ډېره برخه کره جوړوي خو د پرمختللو هېوادونو بیا صنعت او خدمتونه ډیره برخه لری.

۵: سړي سر عاید Per capita income (PCI): د یو کال په اوږدو کې د ټولنې د هر وګړي (نارینه، ښځینه، ماشوم او زړو) له لوري د ترلاسه شوي متوسط مبلغ ته سړي سر عاید ویل کېږي او یا هم دا چې: کله چې ملي عاید د هېواد په نفوسو ووېشل شي نو د سړي سر عاید ترلاسه کېږي د ساري په توګه: که په ۱۳۹۳ هجري شمسي کال کې د افغانستان ملي عاید ۱.۲ تریلیون افغانۍ او نفوس یې ۳۰ میلیونه وګړي وګڼو نو په ذکر شوي کال کې د افغانستان سړي سر عاید ۴۰ زره افغانیو څخه عبارت دی. خو دا پدې مانا ندې چې د ټولنې هر وګړی په مطلق ډول ۴۰ زره افغانۍ ترلاسه کوي بلکه ۴۰ زره افغانۍ د هر وګړي د کلني عاید منځنۍ کچه په ګوته کوي دا پدې مانا چې: د یو کال په اوږدو کې د ټولنې هر وګړی په منځني توګه ۴۰ زره افغانۍ ترلاسه

کوي. نو پدې توګه که د یو کال په اوږدو کې د ټولنې د هر وګړي له لوري ترلاسه شوی عاید سره جمع شي نو ملي عاید ترلاسه کېږي.

۶: شخصي عاید Personal income (PI): د یو کال په اوږدو کې د هېواد د هر وګړي له لوري ترلاسه شوي عاید ته شخصي عاید ویل کېږي نو پدې توګه که د ټولو وګړو له لوري ترلاسه شوی عاید سره جمع شي نو بیا هم ملي عاید ترلاسه کېږي. خو د وګړو د شخصي عوایدو د مجموعې او د ملي عاید ترمنځ په لاندنیو دوه ټکو کې توپیر شتون لري:

۱: انتقالي تادیات Transfer payment: انتقالي تادیات هغه تادیات دي چې ګټه اخیستونکي یې پر وړاندې هیڅ ډول خدمت او یا هم اقتصادي کړنه نه ترسره کوي لکه زکات، ډالی، وزګارو وګړو ته د دولت له لوري تادیه او نور. دلته انتقالي تادیات په ملي عاید کې نه شاملېږي دا ځکه چې دغه مبلغ چې اولني شخص ترلاسه کړی یو ځل په ملي عاید کې شامل شوی دی.

۲: په شخصي عوایدو کې ځینې مبالغه نه حسابېږي لکه د سهامی شرکت د ګټې هغه برخه چې د شرکت د ونډه والو

ترمنځ نه وېشل کېږي او یا هم دا چې هغه مبلغ چې د شرکت په ګټه باندې د مالې په شکل تادیه شوی وي پداسې حال کې چې دا مبالغه په ملي عاید کې شامل دي.

۷: د تصرف وړ شخصي عاید Disposable personal income (PDI): د یو شخص په عوایدو باندې د مالیاتو او نورو ځینې نور لګښتونو لکه صحي بیمه، تقاعد او نورو د تادیې څخه وروسته پاتې شوي عاید ته چې نوموړی شخص ترې په کلي ډول د ګټه اخیستو حق ولري د تصرف وړ شخصي عاید ګڼل کېږي. یعنې هغه عاید چې د وګړي په تصرف کې قرار ولري. د ساري په توګه: د اتل کلني عاید ۱۰۰ زره افغانۍ دی چې دا مبلغ د اتل شخصي عاید ګڼل کېږي خو اتل نشي کولای چې دا ټول مبلغ ترلاسه او مصرف کړي بلکه پدغه عاید کې د تادیې وړ مالیه هم شامله ده چې باید تادیه شي نو پدې توګه د مالې او نورو مبالغو د تادیې څخه وروسته پاتې شوی مبلغ چې اتل کولای شي ترلاسه او ترې ګټه واخلي د اتل د تصرف وړ شخصي عاید ګڼل کېږي. □

ادامه لری

فارغ التحصيلان؛ نسل سرگردان در پی کار

فیض الله فرهنگد

تیم لیدر ارشد اداره ناظر کُل د افغانستان بانک

موقعیت شان اند. طبعاً چنین افرادی که در فکر موقف خود اند، نه توانایی فکری دارند که در مورد آینده فارغان فکر کنند و نه شجاعت اخلاقی دارند که جای خود را به افراد توانمند و تحصیل یافته بسپارند تا دگرگونی در وضعیت پوهنتون ها بوجود آید. در سوی دیگر، مؤسسات تحصیلات عالی و نیمه عالی خصوصی قرار دارند که کُل توجه شان

شغلی بدست می آورند. بخش زیادی از این فارغان بر جمع بیکاران افزوده می شوند. جوانانی که با صدامید و آرزو وارد پوهنتون می شوند، با آرزو های زیاد جشن فراغت خود را برگزار می کنند، اما امید شان به یأس و ناامیدی تبدیل می شود و میتوان این فارغان را نسل سرگردان در پی کار عنوان کرد؛ نسلی که به جای تفنگ قلم به دست گرفت، اما قلم شان تبدیل به یأس و ناامیدی شد که میتوان آنرا در چهره تک تک از آنها مشاهده کرد که با وجود این هم، کمتر نهادی توجه به این مسئله نموده است.

این نسل سرگردان و آواره در پی کار که امیدی به هیچ نهادی هم ندارد از پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی و نیمه عالی دولتی فارغ شده اند که مجریان شان تنها در فکر حفظ موقف و

در آخر هر سال هزاران تن از شاگردان و محصلین در سراسر کشور از مکاتب، پوهنتون های دولتی و مؤسسات عالی و نیمه عالی از بخشهای مختلف فارغ می گردند و با محافل و جشن، فراغت خود را تجلیل و اعلان می کنند. همچنان این روز از سوی پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی و خصوصی برای فراغت محصلین با جشن برگزار می گردد و از آنها با تبریکنامه و تصدیق نامه ای تقدیر به عمل می آورند، ولی متأسفانه که کمتر کسی و نهادی در مورد آینده این فارغان فکر می کند.

طوری که به ملاحظه می رسد فارغ التحصيلان نسل سرگردان و آواره ای اند که پس از فراغت به دنبال کار و وظیفه به این طرف و آن طرف می گردند و بخت روزگار تنها با تعدادی کمی از آنها یاری می کند و آن ها

در فکر منفعت خود اند از چرخه کنونی بیرون آورد.

۳- سوم؛ باید هماهنگی میان نهاد های آموزشی، وزارت تحصیلات عالی، معارف و وزارت کار و امور اجتماعی وجود داشته باشد. این هماهنگی کمک می کند تا نهاد های تحصیلی و آموزشی با توجه به بازار کار زمینه را برای کارایی محصلین فراهم سازد. بدون هماهنگی میان نهاد ها امکان هیچ گونه تغییری برای این نسل ممکن نیست.

بناً جهت حل معضلات فوق پیشنهاد میگردد تا در نهایت رها کردن این نسل از آوارگی، بستگی به سیاست های کلان حکومت دارد. تا زمانی که اراده قوی برای تغییر وجود نداشته باشد و سیاست های تحول و دگرگونی تدوین و اجراء نگردد، نهاد های آموزشی و وزارت ها هیچ کاری را بصورت بهتر انجام داده نمی تواند. بنابراین، مسوولیت اساسی به عهده حکومت جدید است.

در پایان باید گفت بی توجهی به مسایل فوق در قسمت نسل تحصیل کرده، فروپاشی نظم جامعه را می تواند به همراه داشته باشد. این آوارگی ها روزی بروز خواهد کرد و در آن وقت کنترل جلوگیری از آن مشکل خواهد بود. برای حفظ نظم کنونی لازم است تا حکومت بخصوص ادارات زیربط توجه جدید نمایند تا مشکلاتی چون بی نظمی و انارشیزم در جامعه رخ ندهد. ■

منبع: Daily Afghanistan

برعلاوه اینکه در فکر رشد کمی محصلین هستند، بلکه باید در قسمت عیار سازی مواد درسی و کیفیت تعلیم و تحصیل نیز تلاش نمایند.

با این حال، می توان این سوال را مطرح کرد که چه باید کرد؟ آیا بگذاریم که محصلین بعد از فراغت در پی کار باشند و مأیوس گردند یا اینکه تلاش نمایم تا مطابق بازار کار، زمینه های کاری برایشان فراهم گردد؟

بر این باورم که با برنامه ریزی و هماهنگی های لازم میان نهاد ها، میتوان محصلین را از سرگردانی و آوارگی نجات داد و راهکار های ذیل را در این مورد پیاده نمود:

۱- اول؛ نهاد های علمی باید در هماهنگی با وزارت کار و امور اجتماعی شیوه های را بکار گیرند که محصلین بعد از فراغت بتوانند به آسانی وارد بازار کار شده و کاری برایشان فراهم گردد. وزارت های تحصیلات عالی، معارف و وزارت کار و امور اجتماعی مسوولیت این مهم را به عهده دارند.

۲- دوم؛ در نهاد های تحصیلی دولتی و خصوصی باید تلاش گردد تا نیروی جوان و شایسته جای نیروی انسانی از کار افتاده را بگیرند. نیروی انسانی جدید که بتواند حداقل در سطح منطقه خدمات تحصیلی خوب را ارائه نمایند. در عین حال، وزارت تحصیلات عالی مسوول است تا تعدادی از مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی را که بیشتر

به جلب و جذب محصلین برای بهینه سازی سود اقتصادی شان است. در تعدادی از مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی دیده نشده است که به عنوان یک نهاد علمی در فکر رشد فکری و اخلاقی جامعه باشند. سند این سخن بخش تحقیق تعداد از مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی است. اکثراً مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی یا بخش تحقیق ندارند و اگر هم دارند بودجه ای برای شان اختصاص داده نمی شود تا افراد شایسته دست به تحقیق بزنند.

در نتیجه می توان گفت که تعدادی از مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی در پی تجارت خود اند که مجریان آنها تنها در فکر انباشت سرمایه می باشند. این فکر و اندیشه اقتصادی صاحبان مؤسسات تحصیلی باعث یک نوع رقابت در جلب محصلین و منفعت میان مؤسسات تحصیلات عالی خصوصی شده است.

در طی بیشتر از یک دهه هیچ مؤسسه تحصیلات عالی، مسئله تحصیل و آینده شغلی محصلین خود را مورد بررسی قرار نداده است و هیچ گونه ارتباط میان وزارت کار و امور اجتماعی و نهاد های تحصیلی خصوصی وجود ندارد.

این در حالیست که وزارت های تحصیلات عالی، معارف و وزارت کار و امور اجتماعی برنامه و پلانی برای آینده فارغان ندارد. این وزارت ها

استرالیا د اسیا پراختیایي بانک کې د پانګونې هوډ لري

استرالیا ویلي، د اسیا له پراختیایي بانک سره یوځای کېږي، چې په زېربنایي چارو کې پانګونه وکړي، خو ټینګار یې دا دی چې ونډه یې په یو اړخیز ډول ونه لگوله شي.

د استرالیا لومړي وزیر توني ابوت، د مالیې وزیر جو هاکي او د بهرنیو چارو وزیرې جولي بیسپ په یوه ګډه اعلامیه کې ویلي "په وروستیو میاشتو کې یې په دې اړه پرمختګ کړی، خو شرط یې دا دی چې دغه بانک په شفاف ډول چارې مخته بوځي، ځینې مسائل لاهم نا حل پاتې دي چې په راتلونکي کې به خبرې پرې وشي".

اعلامیه کارې، مخکې له دې چې استرالیا په اسیایي بانک کې پانګونه وکړي، باید ځینې اساسي مسائل حل شي.

حکومت ویلي، هغه پروتوکول به لاسلیک کړي چې کانبرا ته د اسیایي بانک د یوه بنسټګر پانګوال په توګه د خبرو کولو حق ورکوي، او د بانک موخه په آسیا کې د زېربنایي چارو پیاوړي کول دي.

د استرالیا حکومت وايي، دغه بانک دا توان لري چې په زېربنایي اړتیاوو پوره کولو کې اغېزناکه کار وکړي، په سیمه کې اقتصادي وده رامنځ ته کړي او ګټه

یې استرالیا ته هم ورسېږي.

له بلې خوا، د ولسمشر بارک اوباما اداره د دغه اسیایي بانک له جوړېدو خار خوري، او وايي، چین مخکې هم د ودې په برخه کې له نړیوالو معیارونو پسې اړولې دي.

د امریکا متحدو ایالتونه چې له ډېر وخت راهیسې پر نړیوالو مالي مؤسسو اغېز لري، د چین دغه ګام د خپلو اقتصادي ګټو لپاره ګټور نه بولي.

چین او نږدې شلو نورو هېوادونو په تېر اکتوبر کې یوه داسې هوکړه لاسلیک کړه، چې پربنسټ به یې په لومړي سر کې پنځوس ملیارد ډالر (چې شاوخوا ۴۶ ملیارد یورو کېږي) پانګه لرونکي بانک جوړېږي او مرکز به یې بیجینګ کې وي.

بریتانیا، فرانسې، جرمني او ایټالیا هم له دغه بانک سره د یوځای کېدو اعلان کړی.

سوپلي کوریا، چې له واشنګټن سره نږدې اړیکې لري، له دغې پروژې سره د یوځای کېدو هوډ ښودلی دی. تېره اونۍ، امریکا بریتانیا له دې کبله ملامته کړه، چې ولې د چین په مشرۍ له دغه بانک سره یوځای کېږي.

امریکا وېره لري، چې دغه بانک به د لوېدیځ تر واکمنۍ لاندې پر نړیوال بانک منفي اغېز وکړي.

په تېر نومبر کې د بریتانیا لومړي وزیر

ډیویډ کامیرون او د استرالیا لومړي وزیر توني ابوت د اسیا له پراختیایي بانک سره خپل ملاتړ اعلان کړ، خو وویل هیله یې دا ده چې د بانک چارې شفافې وي.

د امریکا ولسمشر بارک اوباما هم له ښاغلي ابوت سره تېر کال د بیجینګ د سرمشریزې په څنډو کې هوکړه وکړه، چې د بانک فعالیت باید شفاف، حساب ورکونکی او په صادقانه ډول څو اړخیزه وي.

د امریکا څر

چشم انداز اقتصادی ایران در سال ۹۴

در ایران، بسیاری مردم از جمله فعالان اقتصادی و صاحبان کسب و کار منتظر آغاز سال جدید بودند. تعیین تکلیف پرونده هسته‌ای و احتمال دستیابی به توافق جامع میان ایران و قدرت‌های بزرگ، می‌تواند آغاز گشایش اقتصادی در سال ۱۳۹۴ خورشیدی باشد.

مشکلات اقتصاد ایران چند سال می‌شود که به دلیل تحریم‌ها بیشتر و حادث‌تر شده است. رکود فراگیر در بخش‌های تولیدی و صنعتی یکی از این مشکلات است.

در بخش ساختمان و ساخت و ساز که یکی از موتورهای مولد اقتصاد ایران است، رکود باعث شده هزاران شغل بطور مستقیم و غیرمستقیم از دست برود و بر میزان بیکاری افزوده شود. فعالان این بخش و دیگر بخش‌ها امیدوارند سال ۹۴ پایانی

وروسته، د مصري منتخب ولسمشر محمد مرسي له ليرې کېدو وروسته له مصر سره مالي همکاري پيل کړې ده. په تېلو بېلابېلې دغو درو هېوادونو له مصر سره د نږدې ۲۰ مليار دالرو همکارۍ ژمنه کړې او دا مرستې د ۲۰۱۳ له جولای میاشتې وروسته پيل شوې دي.

روپترز خبري اژانس د البدر له قوله ليکي، په کويت کې د عربي مالي بنسټونو د ګډې کلتی غونډې پرمهال نوموړي ويلي، د کويت صندوق هوډ لري چې په روان ۲۰۱۵ او راتلونکي ۲۰۱۶ کال کې له مصر سره ۲۵۰ مليون ديناره (چې نږدې ۸۳۳ مليون ډالر کېږي) مرسته وکړي. دی وايي "لږترلږه نيمایي يې د عربي هېوادونو ده".

کويت تېره میاشت د مصر شرم الشيخ سرمشريزه کې فعاله ونډه لرله، چې په لږ کې يې مصر د خپلو کورنيو لانجو د هواري په موخه له بهره سياسي او اقتصادي ملاتړه برخمن شو.

د کويت امير شيخ صباح الاحمد الصباح په سرمشريزه کې اعلان وکړ، چې کويت به په مصر کې د ۴ مليار ډالرو په ارزښت پانگونه وکړي چې موخه يې په دې هېواد کې امنيت راتلل، اقتصادي غوړېدا او خلکو ته باوري پانگونه او کاري زمينې برابرول دي. □
بی بی سی پښتو

متصدی صفحه راضیه کشتگر

مسایل اقتصاد ایران نداشته و مثلاً با پافشاری بر کاهش تورم و محدود کردن میزان نقدینگی تنها به عمیق تر شدن رکود کمک کرده است.

در مقابل، مقامات دولت می گویند اقتصاد ایران در مسیر درستی پیش می رود و در سال ۹۴ علاوه بر یک رقمی شدن تورم، بر میزان رشد و رونق اقتصادی افزوده خواهد شد.

همه این ها البته در گرو روشن شدن فرجام گفتگوهای جاری بر سر پرونده هسته ای است. نتیجه هر چه باشد، بر سمت و سوی اقتصاد ایران تأثیر خواهد داشت.

صدای امریکا

کویت مصر ته ۱.۵ میلیارد ډالر پور ورکوي

کویت له مصر سره هر کال د ۳۰۰ مليون ډالرو په ارزښت د پور ورکولو اعلان کړی دی. دوی وايي، په راتلونکو پنځو کلونو کې به کویت مصر ته ۱.۵ مليار ډالر پور ورکړي.

د عربي اقتصادي پراختيا لپاره د کويتي صندوق مشر عبدالوهاب البدر څو ورځ مخکې وويل، دغه صندوق به هر کال مصر ته درې سوه مليون ډالر پور ورکړي.

کویت، سعودي عربستان او متحده عربي امارات د مصر د ډېرو ملاتړو عربي هېوادونو په کتار کې راځي. دغو هېوادونو په مصر کې له پوځي کودتا

برای رکود اقتصادی ایران باشد.

دولت امیدوار است با توافق هسته ای و کاهش تحریم ها، به منابع مالی تازه ای برای سرمایه گذاری و ایجاد اشتغال دست یابد.

این منابع می تواند شامل حدود ۱۰۰ میلیارد دلار پول بلاک شده ایران و دلارهای ناشی از افزایش صادرات نفت باشد. در حال حاضر صادرات نفت به دلیل تحریم ها محدود به یک میلیون بشکه در روز است. این میزان، آن هم در شرایطی که قیمت نفت به حدود ۵۰ تا ۶۰ دلار رسیده، تنگنای مالی دولت را بیشتر کرده است.

بسیاری از بخش های مالی و پولی دیگر هم به اقتصاد ایران در سال جدید امید بسته اند. مثلاً سهامداران بازار بورس که امیدوارند سیاست های دولت بتواند آن را از وضعیت ناخوشایند فعلی آزاد کند. بازار بورس تهران در سال گذشته حدود ۱۷ هزار واحد افت کرد و تعداد زیادی از سهامداران دست کم ۵۰ درصد از سرمایه خود را از دست دادند.

ولی آیا سیاست های اقتصادی دولت می تواند چشم انداز اقتصاد ایران را روشن تر کند؟

تعداد از اقتصاددانان می گویند که دولت حسن روحانی در یک و نیم سال گذشته استراتژی روشن و فراگیری برای حل

محاسبه، محاسبی

ته اړتیا او د هغی موخه

ابتدایی او عنعنوي بڼه درلوده. د لومړی ځل لپاره وروسته له هغه چې د دیارلسمی او څوارلسمی پېړۍ په ترڅ کې په اروپا کې پدی برخه کې پرمختګ رامنځ ته شو او د علومو نوی دور راغی ریاضیاتو هم پرمختګ وکړ او تجارتي لاري هم پراخه او نوي سمندری لاری وپېژندل شوي.

په ۱۴۴۵ م کال Luca Picolo د علمی محاسبی بنسټ کینود اوسمهال او له ریاضیکي روشونو، حساب، الجبر او هندسی څخه یی کار واخیست هغه په وینز کې د لومړی ځل لپاره په ۱۴۹۴ م کال کې د محاسبی لومړنی کتاب لیکلی و. اوس د پنځه سوه کالو په ترڅ کې د محاسبی علم ډیر پرمختګ وکړ او نوي علمی روشونه پکی مروج دي د نن ورځی محاسبی لاندې خصوصیات ترلاسه کړي دي.

د محاسبی استفاده کوونکي

USERS OF ACCOUNTING

د محاسبی موخه دا دی چې د یوي تصدی مالی حالت او د مالی فعالیتونو

محاسبی ته اړتیا او د هغی موخه هر هغه څوک چې په یوه کاروبار، تجارت او تجارتي معاملاتو لاس پوری کوي محاسبی ته اړتیا لري چې موخو یی دا دي.

الف: په منظم ډول د سوداګري چارو مالی سوابق جوړول او ثبتول؛
ب: د هغو ټولو چارو تشخیص او پیژندنه چې مالی اړخ خپری؛

ج: د ګټی کولو لپاره د ښو معاملاتو ترلاسه کول تر څو د مجموعی پانګی او عاید مقدار باندې پوه شو؛

د: په معاملاتو کې د شریکو اشخاصو حقوقي او حقیقي د معلوماتو له مخی د مالی مسایلو تحلیل، تفسیر، کتابت، ثبت او لیکل او پرتله کول، ترڅو د شرکت، تصدی او سوداګریز فعالیت اقتصادی حالت معلوم شي؛

د محاسبی تاریخچه

د لومړی ځل لپاره د مصر، یونان او د روم د سلطنت تاجرانو خپل ورځنی معاملات یادداشت کول او هغه یی ساتلي وو، خو دغو یادداشتونو ډیره

۱. محاسبه: هغه فن دی چې اقتصادی معاملی ثبت، درج، تقسیم بندي او تر ارزیابی لاندی نیسی او د هغو نتایج ترلاسه کوي یا په بل عبارت محاسبه په یوه شرکت، تصدی، سازمان او سوداګریز دفتر کې د اقتصادی فعالیتونه افهام او تفهیم (پوهول او پوهیدل)، لنډیز، لیکل، ثبتول او مالی معاملاتو اندازه کولو ته وایی.

یا د تجارتي معاملاتو، د شرکتونو او تصدیو د راکړو او ورکړو او د شتمنیو او مالی چارو یادداشت او ثبتول په ښه ډول سره محاسبه بلل کیږی. که چیری یو تاجر وغواړی چې د خپل تجارت د وضعیت په هکله او د خپلو عوایدو او همدارنګه د آینده پانګی اچونی د تصمیم نیولو په اړه پوره او کره معلومات ولري، نو د محاسبه له لاری کیدلی شی چې چمتو شی.

په بله وینا محاسبه یو خدماتی فعالیت دی چې د یوه اداره، شرکت یا دفتر کې د اقتصادی فعالیتونو په هکله مالی معلومات برابروي.

تصدی مدیریت او لوړ مقام ته د ټولو مالي راپورونو برابرول او د شرکت د گټې او تاوان معلومول او له ورشکست کیدو څخه د شرکت او سوداګرۍ څخه د ساتنې لپاره د حسابي منظم سیستم کنترول.

- په منظم ډول د تجارتي مالی سوابقو تطبیقول

- د محاسبی د ګټورو معلوماتو تنظیمول ترڅو د مجموعي پانګې او عوایدو د اندازی مقدار وښيي

- د شریکانو، مشتریانو او نورو ټولو اړونده مراجعو څخه د حسابونو د څرنگوالي وضاحت

په دی توګه محاسب یو د مسلکي مهارت یا (Professional Skills) لرونکی شخص دی چې پرته د هغه له مهارت څخه یو سوداګریز دفتر شرکت او تصدی خپل مالي دفتر پرمخ نشي بیولای نو ځکه سوداګر او شرکتونه تل د یوه تکړه منشي، محاسب او کاتب په لټه کې وي. □

روښان احمد نادر

د بهرنی سکتور خاص شنونکی او دپانګه اچونه نړیوال دریځ مسؤل

او نوي محاسب د محاسبی د دفتر په اسنادو پوهیږی پرته له دی چې پخوانی محاسب هغه ورته تشریح کړي.

د محاسبی روڼوالی، څرګندوالی او په ښکاره او واضح ډول ثبت کول دا دی چې د هغو علما لخوا تصدیق او تایید شوي وي او خصوصی نظر په کیږي دخیل نه وي.

محاسب څوک دی؟

محاسب هغه څوک دی چې د تجارت خانې، شرکت او هر بل کار و بار ورځنی جریانث ثبتوی او محاسب د کار و بار ټول راپورونه په دفتر کې درج کوی.

د ضرورت پر مهال هغه اخلي، چمتو کوی او د تفسیر وړاندی کوی. محاسب د خپل لاس لاندی کار کوونکو کارونه هم څاری، حال دا چی کاتب صرف یادداشتونه لیکي په دی توګه محاسب د محاسبی د فتر آمر دی خو کاتب یا Record Keeper یادداشتونه ثبتوی په دی توګه د محاسب دنده تر کاتب څخه پیچلی ده په تیره بیا اوس چې د کاتبانو دنده ماشین ته سپارل شوی نو محاسب په ماشین، کمپیوټر او د حساب ماشین باندی کار کوی. دا په خپله د دې معنا لری چې د کاتب دنده هم محاسب ته لیردول شوی ده. هر محاسب د محاسبی چاری د لاندینیو مقاصدو لپاره تری ګټه پورته کوی.

- د شرکت رئیس سوداګر یا د

په اړوند ټول هغه ضروري معلومات د محاسبی استفاده کوونکو ته په یو معلوم وخت کی وړاندی کوي. هغه څوک چې د محاسبی سره دلچسپي او علاقه لري په لاندی ډول یی ښودلای شو.

- (OWNER) د کار و بار خاوند، متصدیان

- (MANAGERIAL PERSONNEL) د کار و بار مدیریت

- (EMPLOYEES) د تصدی کارمندان

- (GOVERNMENT) دولت

- محاسبه د ځانګړو دورو په ترڅ کې ثبت او تصفیه کیږی نو ځکه یی دوره یی (Periodicity) بولی

- د محاسبی دوهم خصوصیت د ګټې او زیان مقایسه کول دي

- د ساتنې خصوصیت یعنی د ټول تجارتي شرکت، تصدی او کار و بار هر هغه مالي جریانث په ډیر ښه صورت سره په ثبت شوي شکل ساتل او د ضرورت پر مهال پرته له اشتباه، ورکیدو، هیریدو او تیروتنی هغو ته مراجعه

توافق او سازګاري د نن ورځی د محاسبی یو خصوصیت دی چې د ټولو کلونو او ټولو دورو لپاره د محاسبی روش بی بدلونه ده. د محاسبی لپاره ټاکلی اصول چې د علماوو لخوا وضع شوي په کار ځی نو ځکه هر محاسب د بل محاسب له کار سره سازګاري مومی

د اتمي خبرو اترو پايلې د نفتو پر بازار باندې څه اغېزې لري؟

د خام نفتو بازار په دې باور دی چې د ايران د اتمي پروگرام په اړه له دې هېواد سره د نړۍ د سترو ځواکمنو هېوادونو د خبرو اترو پايلې به يوې هوکړې ته رسېږي. داسې وړاندې وینه کېږي چې په دې کار سره به د نفتو عرضه زياته او د هغه بيه راټيټه شي. اوس مهال د ايران د اتمي پروگرام په هکله د سويس په لوزان ښار کې خبرې اترې روانې دي. خپاره شوي خبرونه د دې لامل شول چې د نړۍ په بازارونو کې د نفتو بيه په ښکاره توگه ټيټه شي. د مارچ په ۳۰ نېټه د شمالي سيند د برنټ نفتو د هرې بشکې بيه ۵۵ ډالره او ۹۹ سېنټه وه خو تېره اوونۍ دغه شمېره د هر بشکې په وړاندې لږ څه لوړه په ۶۰ ډالرو معامله کېده. د دې ترڅنګ د مارچ په ۳۰ نېټه د امريکايي لويديځ ټگراس نفتو بيه شاوخوا ۷۹ سېنټه ټيټه شوه او يوه بشکه ۴۸ ډالره او ۸ سېنټه وه.

د جرمني n-TV تلويزيوني شبکې په يو تحليل کې ويلي دي چې په دې خبرو اترو کې د نړيوالې ټولنې هدف له دې ډاډمن کېدل دي چې ايران اتمي بمب ته د لاسرسي په لټه کې نه دی. له همدې امله ايران بايد خپل اتمي پروگرام محدود کړي. دغه تحليل زياتوي چې په هغه صورت کې چې لويديځوال هېوادونه د ايران په وړاندې بنديزونه لرې کړي نو دغه هېواد د دې جوگه کېږي چې خپل خام نفت پرته له هېڅ ډول خنډ څخه صادر کړي چې دا کار په نړيوالو بازارونو کې د خام نفت د عرضې د زياتېدو لامل کېږي.

اوس مهال ايران هره ورځ ۲/۸ ميليون بشکې نفت توليدوي، خو له دې ډلې هره ورځ يوازې يو ميليون بشکې صادروي شي.

ايران د خپل نفتو د توليد زياتولو ته چمتو دی

په د وروستيو کې د ايران د اسلامي جمهوريت د نفتو وزير بهرن زنگنه اعلان وکړ چې دغه هېواد کولی شي په ډېره اسانۍ سره په څو مياشتو کې د خپل نفتو توليد په ورځ کې يو ميليون بشکو ته ورسوي. خو ناظران بيا دغو څرگندونو ته په شک گوري. د بېلگې په توگه د Energy Aspects يا د JBC Energy ناظران په دې باور دي چې ايران اوس مهال دومره ظرفيت لري چې د خپل نفتو توليد په يوه ورځ کې ۲۵۰ زرو بشکو ته لوړه کړي. په همدې حال کې کارپوهان په دې باور دي چې د ايران په وړاندې د بنديزونو په لرې کېدو سره به دغه هېواد وکړی شي چې د نفتو بازار څه نا څه تر اغېزې لاندې راوړي. د بلمبورگ د خبري آژانس په راپور ايران اوسمهال د ۷ تر ۳۵ ميليون خام نفتو بشکو ذخيرې درلودونکی دی. د نفتو په بازار کې داسې انگېرل کېږي چې د ايران په وړاندې د بنديزونو د لرې کېدو سره په لومړي پړاو کې به هڅه وشي چې دغه ذخيره شوی نفت وپلورل شي. خو دا کار هغه وخت شونې دی چې د بېړيو او بيمې په وړاندې بنديزونه هم لرې کړل شي. د بلمبورگ خبري آژانس د امريکې دولت د ځينو چارواکو په نقل وايي چې له دې هوکړې وروسته هم بايد درې تر شپږ مياشتې تېر شي څو د ايران نفت نړيوالو بازارونو ته لاره ومومي. اوس مهال د ناډاډمنتيا تر ټولو ستر دليل دا دی چې آيا په رښتيا اتمي خبرې اترې هوکړې ته رسېږي که نه؟

د نفتو په يوې بشکې کې تر ۲۰ ډالرو کمېدل

د فرارو د خبري آژانس په وينا د انگلستان ديلي تلگراف ورځپاڼه د نړۍ د نفت بازار لپاره د اتمي هوکړې د پايلو ورته لاسته راوړنې برداشت کړي دي. دغه ورځ پاڼه وړاندې وینه کوي چې د بنديزونو لرې کېدل به لامل شي چې له ايران څخه لويه اندازه نفت استخراج شي. دغه راپور زياتوي چې ايران د همدغو بنديزونو له امله له نړيوالو بازارونو څخه بې برخې او د خپل نفتو د توليد حجم د زياتولو لپاره اړين تخنيک او پانگونې ته لاسرسی نه لري. خو دغه هېواد د نړۍ د نفتو ۹ سلنه ثابت شوې ذخيره په ځان کې لري او اتمي هوکړه کولی شي د دغه هېواد نفت د بهرني پانگونو په وړاندې خلاص کړي.

دغه راپور په ډاگه کوي چې د ايران د نفتو د صادراتو زياتول کولی شي بې راتېټې کړي او کېدای شي د اتمي سند لاسليک د هرې بشکې بيه

هان تر ۲۰ ډالرو راتېټه کړي. □

منبع: دويجه وله

ژباړه

سرمایه عامل اساسی رشد و توسعه اقتصادی

طوری که میدانیم سرمایه یکی از عوامل تجارت و بزرگترین وسیله جهت کسب فایده بشمار می رود تا تجار و متشبثین با بکار گیری آن نتیجه مطلوبی بدست آورند.

سرمایه مقدار پولی است که سرمایه گذاری می شود و اکثراً به شکل ذیل بوجود می آید:

خانواده ها عاید که بدست می آوردند یک مقدار آنرا پس انداز و یک مقدار دیگر آنرا جهت خریداری اشیای مورد ضرورت و خدمات به مصرف می رسانند، خانواده پول پس انداز شده را به بانک سپرده و بانکها پول سپرده شده را به تصدی ها جهت سرمایه گذاری به قرضه میدهند که در این صورت سرمایه تشکیل می شود. برای تشکیل سرمایه شرایط ذیل

ضروری میباشد.

۱. جنبه عایداتی داشته باشد
۲. از مصرف جلوگیری صورت گیرد
۳. جهت پس انداز به بانک انتقال داده شود و از آن سرمایه گذاری صورت گیرد

پس عامل اساسی تشکیل سرمایه را عاید و انصراف از مصرف تشکیل میدهد. گفته میتوانیم که سرمایه گذاری عبارت از به کار بردن یا استعمال اجناس سرمایوی یا پولی جهت تولید یا به غرض تولید میباشد که تأثیرات عایداتی و ظرفیتی داشته باشد. تأثیرات عایداتی به این مفهوم که هر سرمایه گذاری که صورت میگردد از اثر آن یک مقدار عاید بخشهای های اقتصادی ایجاد می شود و تأثیرات ظرفیتی یعنی هر سرمایه گذاری که در اقتصاد ملی صورت می گیرد باعث افزایش ظرفیت در اقتصاد

ملی می گردد، سرمایه گذاری ظرفیت تولیدات را در عرصه اقتصاد ملی بلند میبرد.

باید افزود که سرمایه گذاری به انواع ذیل میباشد که مختصراً به آنها اشاره می گردد:

۱. سرمایه گذاری تعویضی یا سرمایه گذاری مجدد: برای حفظ و نگهداشت قدرت تولیداتی اقتصاد ملی باید همیشه سرمایه گذاری تعویضی به وجود بیاید و در داخل یک میتود سنجش میشود، مثلاً یک تصدی یک پایه ماشین را به مبلغ ۵۰۰۰۰ افغانی خریداری می نماید و برای این ماشین یک عمر را سنجش میکند فرضاً پنج سال، پس قیمت ماشین را تقسیم عمر آن کرده و هر سال ماشین مذکور معادل یک هزار افغانی استهلاک میشود. «

۲. سرمایه گذاری خالص: اگر از سرمایه گذاری غیر خالص سرمایه گذاری تعویضی منفی شود سرمایه گذاری خالص به وجود میاید.

۳. سرمایه گذاری آزاد: عبارت از آن سرمایه گذاری است که توسط سکتور عامه صورت گیرد.

۴. سرمایه گذاری داخلی و خارجی: به سرمایه گذاری گفته می شود که یک تعداد مردم در داخل مملکت خود سرمایه گذاری میکنند و تعدادی در خارج کشور به سرمایه گذاری می پردازند.

۵. سرمایه گذاری توسعه ای: سرمایه گذاری است که به منظور توسعه و انکشاف یک تصدی صورت می گیرد.

۶. سرمایه گذاری اصلاحی: عبارت از سرمایه گذاری است که به منظور اصلاح شیوه تولید صورت می گیرد.

۷. سرمایه گذاری ناقص: عبارت از سرمایه گذاری است که یک مقدار پول سرمایه گذاری شده، اما حاصل بدست آمده اندک میباشد.

از نظر کلاسیک ها سرمایه گذاری در اقتصاد ملی مقدار پس انداز مساوی به سرمایه گذاری است. یعنی کلاسیک ها به این باور اند که در بازار یک عاملی به نام ربح سرمایه وجود دارد که در بین پس انداز و سرمایه گذاری تعادل را برقرار ساخته است. ربح تنظیم کننده عرضه و تقاضای سرمایه است. اگر سطح ربح بلند باشد قلت سرمایه به میان می آید و عرضه سرمایه محدود می شود. در نتیجه

یک تعداد متصدیان در سرمایه گذاری فایده نمی کنند و از سرمایه گذاری دست می کشند. هنگام که تقاضا به سرمایه گذاری کم شد ربح یا قیمت سرمایه پایین می آید همچنان کلاسیک ها عقیده دارند که پول باید بی طرف باشد یعنی پول تنها وظیفه خود را که مبادله است انجام دهد.

سرمایه گذاری توسط متصدیان دینامیک: یعنی وقتی که انصراف از مصرف می گردد، تقاضا در بازار کم میشود به این معنی که خریداری اجناس از بازار کاهش می یابد که در این صورت تصدی ها سقوط کرده یک مقدار عوامل تولید را که قبلاً استخدام کرده بودند از دست میدهند و متصدیان دینامیک اینها را جذب می کنند، از نگاه پولی باز هم منصرف شدن از مصرف است مقدار زیاد عواید به بانک سپرده می شود که این مقدار اضافی سرمایه باعث پایین آمدن یا نزول ربح می گردد که بر اساس آن متصدیان دینامیک سرمایه را از بانک گرفته سرمایه گذاری میکنند.

سرمایه از نگاه شکل به انواع ذیل تقسیم شده است که مختصراً به هر کدام آن اشاره می گردد:

۱. سرمایه شخصی و سرمایه دولتی: سرمایه شخصی، ملکیت افراد و اشخاص میباشد. مثل پول شخصی، زمین شخصی دوکان شخصی و... سرمایه دولتی سرمایه است که به دولت تعلق دارد نه به شخص مثل زمین های دولتی، دوکان، تصدی های

دولت و...

۲. سرمایه مادی و سرمایه معنوی: سرمایه مادی سرمایه ای را گویند که مادی، محسوس و اکثراً قابل انتقال باشد مثل پول، مواد خام، امتعه تجارتي و ... سرمایه معنوی سرمایه است که مادی نبوده و خودش قابل انتقال نباشد مثل علم، فن، هنر و ... که فایده آن قابل انتقال میباشد.

۳. سرمایه نقدی و سرمایه جنسی: سرمایه نقدی عبارت از پول و سرمایه جنسی عبارت از مال، سامان آلات، وسایل تولید و ... است.

۴. سرمایه ثابت و سرمایه دورانی: سرمایه ثابت عبارت از سرمایه است که به شکل دوامدار وجود داشته باشد و به یک مرتبه استعمال مصرف نگردد مثل ماشین، سامان کار، وسایل دفتر و غیره و سرمایه دورانی، سرمایه است که به یک مرتبه استعمال مصرف گردد مثل غله جات برای تخم پاشی، کاغذ تحریر، مواد سوخت، پول برای مصارف تولیدی و تجارتي و ... می باشد □

بایانی

منابع:

آشنائی با تعاریفات و بعضی مفاهیم دیگر اقتصادی چاپ معینیت تعلیمات تکنیکی و مسلکی

مبانی علم اقتصاد نوشته دولتشاهی

<http://afghanistan.shafaqna.com>

<http://www.pajoohe.com>

<http://www.avapress.com>

مسئولیت سرمایه گذاران شرکت ها و فابریکه ها در یک جامعه

مسئولیت سرمایه گذاران و شرکت های خصوصی تنها در توجه به منفعت و نگهداری ماشینری و تجارتشان خلاصه نمیشود، بلکه آنها بخاطر بدست آوردن فایده و پیشرفت تجارت شان از منابع مانند معادن، مواد معدنی، تولیدات زراعتی، مواد خام صنعتی، آب دریا ها و جنگلات استفاده می نمایند که این منابع مربوط به همه افراد جامعه میباشد، پس در قبال جامعه و سهولت آوری برای یک جامعه مسئولیت دارند.

با در نظر داشت موضوعات فوق میتوان چندی از مسئولیت های شان را در قبال

جامعه قرار ذیل ارقام نمود:

۱- **مسئولیت نسبت به محیط زیست:** سرمایه گذاران در قسمت پاکی و نگهداری ساحه فابریکه و محیط کاری خویش مسئولیت دارند. امروز قسمت زیادی از آلودگی محیط زیست از اثر دود فابریکه ها، وسایط نقلیه، کثافتاتی که از طرف دو کاکین و مغازه ها (سرمایه گذاران کوچک و بزرگ) به دریا ها و جوی بار ها ریخته میشود، بوجود میاید. هوای شهر کابل که پایتخت و یکی از شهر های بزرگ این کشور است در اثر همین بی توجهی

آلوده گردیده است که یک تهدید بزرگ برای شهروندان به شمار میرود و حتی تهدیدی جدی برای حیوانات و نباتات نیز می باشد. با وجود اینکه بعضی از سرمایه گذاران در قسمت کنترل آلودگی محیط زیست سعی می نمایند و کارکرد های نیز به جا مانده اند، اما تعدادی از سرمایه گذاران این موضوع را جدی نگرفته و مراعات نمی نمایند. نظر به اخلاق تجارت سرمایه گذاران و متشبین باید موارد ذیل را در قسمت نگهداشت محیط زیست مد نظر داشته باشند:

الف: فابریکه ها و دستگاه های تولیدی باید دور از شهر ها، جا های مسکونی و رهایشی جهت جلوگیری از آلودگی آب و هوا ایجاد گردند.

ب: زیبا سازی مراکز و محیط اطراف فابریکه ها و اماکن تولیدی مانند ایجاد پارک های تفریحی و غیره برای مردم محل باید مد نظر گرفته شوند.

ج: غرس نهال های مختلف و فضای سبز برای جلوگیری از خاک و آلودگی هوا و همچنان سبز نگهداشتن محل و سایر فعالیت های که برای بهتر شدن محیط زیست کمک میکند.

۲- مسوولیت نسبت به محافظت از

منابع طبیعی: سرمایه گذاران بخاطر منفعت تجاری شان و تهیه مواد خام، دست به تخریب جنگلات، از بین بردن حیوانات اهلی و وحشی (گاو، گوسفند، ماهی، پرند ها و غیره) و استفاده خودسرانه معادن می زنند که سبب تخریب و از بین رفتن آنها شده و نگرانی جدی جامعه را نیز به همراه دارد. کوه ها، جنگلات و حیوانات ضرورت به محافظت دارند و آنعده سرمایه گذاران که در موارد ذکر شده سرمایه گذاری می نمایند، مسوولیت دارند تا در قسمت ایجاد فارم های حیوانی و کمک

برای مالداران بخاطر نسل گیری دوباره و غرس نهال برای شکل گیری دوباره جنگلات کوشا باشند تا هم برای خودشان تجارت پایه دار باقی مانده و هم در قسمت شکل گیری دوباره جنگلات و نسل گیری حیوانات مفید تمام شود.

۳- مسوولیت نسبت به مشتریان و

مصرف کنندگان: در رهنمای بازاریابی مشتری را به عنوان پادشاه تشبه کرده اند و بعضی از سرمایه گذاران برای مشتریان معتبر خویش در مراکز بزرگ خریداری، خطوط هوایی، رستوران های مڈرن و غیره فرش های سرخ هموار میکنند، اما هیچ توجه برای مشتریان طبقه فقیر و کم درآمد که اکثریت افراد جامعه را تشکیل داده و برای خریداری مواد اولیه، ادویه جات و غیره صف می بندند و یا انتظار بس های ترانسپورتی را تا ساعت ها در جاده های شهر میکشند، نمی کنند.

در اواسط دهه شصت میلادی یک گروپ متخصص بریتانیایی در مطالعات و تحقیقات شان در مورد ۲۲۴۱ از ۳۰۰۰ فابریکه تولیدی ادویه نتیجه بدست آوردند که در صادرات ادویه از انگلستان به کشور های سوم جهان ۳۵

فیصد آن تاریخ تیر شده و بی اثر بوده است و عین تحقیق در سال ۱۹۷۱ میلادی که در امریکا از طرف FDA صورت گرفته بود، نشاندهنده آنست که ۶۰ فیصد تولیدات آن کشور اثر درمانی نداشته و یک قسمت بزرگ این تولیدات از امریکا خارج و در کشور های غیر مترقی بفروش میرسید. با اظهار تأسف در حال حاضر ما شاهد چنین وضعیتی در قسمت واردات ادویه و کالاهای بی کیفیت و بی اثر از کشور های همسایه به کشور خود هستیم که از این عمل سوء، مشتریان یا مصرف کنندگان شاکی و رنج میبرند. پس به این ملحوظ سرمایه گذاران و فروشندگان مسوولیت دارند تا کالاها و خدمات شان را با کیفیت و در وقت معین و درست به مشتری ارائه نمایند و باید قبل از ارائه خدمات و عرضه تولیدات به موضوعات ذیل خود را مطمئن سازند.

۱. کالا های وارد شده و یا تولید شده به مقدار کافی نظر به تقاضا برای مشتریان عرضه گردد.

۲. کیفیت خدمات و تولیدات باید نظر به وعده ها و قانون رعایت شود و ضروریات مشتریان را برآورده

سازد.

۳. اعلانات تجارتي باید نظر به خدمات و تولیدات صورت گیرد و از اعلانات غیر حقیقی و دورغین جلوگیری بعمل آید.

۴. در صورت نواقص مهم در تولیدات یا خدمات، مشتریان نباید در تاریکی گذاشته شوند.

۵. از فریب دادن مشتریان باید جلوگیری صورت گیرد.

تاریخ نشان داده است که آئنده سرمایه گذاران که به مشتریان شان احترام قایل هستند، فایده خوب بدست میاورند و آئنده سرمایه گذاران که بخاطر فروش خدمات یا تولیدات شان به فریب مشتریان پرداخته اند، تجارت شان نا پایدار و عمر کوتاه داشته است. پس بخاطر یک تجارت سالم و پایدار باید هر آن چیز که به مشتری قبل از فروش کالاها یا خدمات وعده سپرده میشود، عملی گردد.

۴- مسوولیت نسبت به کارکنان:

اگر ما به تاریخ مراجعه کنیم در گذشته ها از کارکنان به عنوان غلام استفاده صورت می گرفت و کار بالای کارکنان بیش از حد با مزد کم (بخور و نمیر) بود، اما این معضله آهسته آهسته تغییر

کرده و فعلاً بزرگترین سرمایه در یک ارگان تجارتي کارکنان همان ارگان محسوب میشوند و همین کارکنان هستند که ذریعه مهارت ها و مفکوره هایشان تجارت را به قله های کامیابی میکشاند، اما در شرایط فعلی در کشور عزیز ما هنوز هم در بعضی از شرکت های تجارتي حقوق و مزد کارکنان به اندازه کار شان نمی باشد و از اطفال زیر سن در کار های شاقه و سقیل استفاده صورت میگیرد، پس بخاطر محیط سالم کاری و نگهداشت کارکنان شایسته باید در مجموع موضوعات ذیل مدنظر گرفته شود:

۱. پرداخت مزد در زمان معین و به اندازه حجم کار و شایستگی یک کارکن

۲. ترتیب ساحه کاری بطور معیاری و امن و همچنان نصب دستگاه های ایمنی مانند کپسول های زد حریق و غیره در ساحات کاری

۳. پرداخت مکافات و کمک های مادی در صورت فوت یا زخمی شدن کارکن در حالت کار

۴. مشوره با کارکنان در قسمت پلان ها و پروسیجر های کاری

۵. جلوگیری از منفک کردن یک

کارکن بدون کدام دلیل و نظر به سلیقه های شخصی

۶. پرداخت سایر حقوق و امتیازات که یک کارکن مستحق میشود

۵- مسوولیت نسبت به دولت:

ممالک که دولت اش روی نظام دموکراسی استوار است و از طریق انتخابات سران حکومت وقت به وقت تعیین میشوند، پس سیاسیون در مواقع انتخابات ضرورت به پول و کمک های مادی دارند و در همچو حالات عده ای از سرمایه گذاران با مصرف هنگفت، سیاسیون را حمایه نموده و در انتخابات موفق میسازند و بعداً استفاده های سوء در قسمت پرداخت مالیات و بازار های سیاه از افراد دولتی مینمایند که این خود یک ضرر بزرگ برای یک حکومت میباشد و یا بعضی از سرمایه گذاران در ادارات مختلف قوه های اجرائیه و قضایه برای کارکنان بخاطر حل مشکلات شان از راه های غیر قانونی رشوه میدهند و حکومت را به طرف فاسد شدن سوق میدهند، البته باید یادآور شویم که افراد غریب و مردم عام پول به رشوه ندارند و رشوه و فساد از پول سرمایه گذاران سرچشمه میگیرد، پس باید سرمایه گذاران از رشوه دادن و کمک های

کانديدان انتخاباتی و تقاضای غیر قانونی از حکومت جلوگیری کنند تا یک افغانستان با ثبات و عاری از فساد در آینده چشم براه ملت رنجیده باشد و باید در این قسمت موارد ذیل مورد توجه بیشتر قرار گیرد:

۱. قوانین و مقررات را رعایت نمایند؛
۲. در قسمت پرداخت مالیات به دولت صادق باشند؛
۳. از دادن رشوه بخاطر انجام کار هایشان از طریق نا مشروع و غیر قانونی جداً جلوگیری نمایند؛

۶- مسوولیت نسبت به نهاد های تحصیلی و علمی: در قدم اول باید یاد آور شویم که در سالهای اخیر سیستم های تحصیلی کشور به سوی پیشرفت بوده و بسیاری از جوانان کشور در بخش های مختلف مصروف تحصیلات عالی میباشند و سرمایه گذاری در راستای تحصیلی یک امر نیک بوده و در کل باید سرمایه گذاران در قسمت کمک به نهاد های تحصیلی کوشا باشند، چون هم برای پیشرفت افغانستان فواید زیاد داشته و هم برای سرمایه گذاران یک انتخاب خوب برای جلب و جذب افراد شایسته داخل کشور میباشد و نیاز برای استخدام اتباع

خارجی با مزد هنگفت نمیشد.

۷- مسوولیت نسبت به فرهنگ و

جامعه: سرمایه داران از جمله معتبرترین افراد یک جامعه به حساب میروند و در اکثر اوقات سنت ها و رسوم را نیز تحت تأثیر قرار میدهند، مثلاً این طبقه بخاطر عروسی فرزندان شان حاضر به مصرف ملیون ها افغانی هستند که همچون مصارف در هتل های شیک در شرایط فعلی یک رواج پر هزینه شده که افراد کم درآمد این مملکت نمیتوانند از مصارف گزاف به در آیند و حتی بسیاری از جوانان نمیتوانند که ۱۰ فیصد این مصارف را برآورده سازند و یک مشکل جدی را به بار آورده است و به همین منوال بسیار از موارد دیگر است که با انجام دادن قشر سرمایه دار این جامعه به مثل یک رسم باقی میماند و برای افراد متوسط و کم درآمد این کشور مشکل ساز میباشد؛ پس اگر سرمایه داران این جامعه به موارد ذیل توجه نمایند بهتر خواهد بود:

۱. تعقیب نورم های اجتماعی و فرهنگی سالم در یک جامعه؛
۲. کمک و همکاری با نهاد های فرهنگی و اجتماعی؛

۳. غنی سازی جامعه در بخش های کلتوری، رسوم و عنعات؛

۴. کمک در قسمت توسعه تحصیلات، ورزش، صحت و فراهم سازی تسهیلات که فایده آن به جامعه میرسد؛

۵. کمک به تجارت پیشه های کوچک و نو آغاز در جامعه و غیره؛
در اخیر نا گفته نباید گذاشت که بسیاری از سرمایه گذاران هستند که در موارد فوق به جامعه مفید تمام شده و در قسمت ایجاد و بازسازی مساجد، پل و پلچک، جاده ها و جوی بارها کمک به نهاد های تحصیلی و غیره موارد مفید، سهم فعال داشته اند. □

منبع: کتاب مبانی مدیریت مولف لالین پرسداد
principles of management

عبدالامین رشیدی

نکته چند در مورد علم اقتصاد

تعریف اقتصاد:

به طور کُل برداشت از واژه "اقتصاد" نیازمندیهای روزمره زندگی، خواسته ها، امکانات، وسایل خوب زندگی، عواید و مصارف و کیفیت زندگی مرفه و بهتر بوده و با شنیدن این واژه موضوعات مذکور در ذهن انسان میگذرد. بارها شنیده باشید که فلان شخص وضعیت اقتصادی اش خوب است، یعنی که امکانات و وسایل زندگی خوب در اختیار دارد و از زندگی آرام و مرفه برخوردار است. دقیقاً همین موضوعات، موضوع اساسی علم اقتصاد است. با توجه به این موضوعات به ملاحظه

میرسد که نیازمندیها، خواسته های انسانی، عواید و امکانات، وسایل و مصارف در برابر هم قرار دارند. طوریکه می دانیم یک طرف نیازمندیها فراوان و طرف دیگر امکانات محدود و بسته است، حالا خواسته های نامحدود با امکانات محدود چگونه ممکن و فراهم شود؟ چگونه مورد استفاده قرار گیرند که ضروریات متنوع زندگی را بتوان تامین کرد؟ ریشه های این پدیده به زمانه های خیلی قدیم بر می گردد. بشریت در مقاطع تاریخی، تمدنی و اجتماعی مختلف با همچو پدیده روبرو بودند و همواره تلاش ورزیده اند که

چگونه بین آنها توازن و هماهنگی برقرار نمایند. چگونه خواسته های نامحدود شانرا با استفاده از امکانات موجود و محدود مرفوع سازند. همچو تلاشها و تدابیر جهت بهتر و آسانتر شدن وضعیت زندگی من حیث علم اقتصاد "نه"، بلکه مبنی بر ضرورت انسانی فطرتاً موجود بود، اما اقتصاد به مثابه یک علم اجتماعی زمانی نشأت کرد که به مفهوم غرب توأم با توسعه بشریت مشکل اقتصادی بروز نمود. منظور از "مشکل اقتصادی" همانا محدودیت امکانات و نامحدودیت ضروریات و خواسته های انسانی است. بناءً اقتصاد با وجودیکه

ریشه های تاریخی دارد من حیث یک علم اجتماعی جدید التأسیس است. واژه "اقتصاد" ترجمه کلمه یونانی "Oikonomos" بوده که معنی تدبیر امور منزل را میدهد. این واژه در لسان انگلیسی "Economics" خوانده شده است و ترجمه درست "Economics" در زبانهای دری، پشتو و فارسی "اقتصاد" می باشد که در عربی بکار رفته است.

قسمیکه یادآور شدیم امکانات انسان محدود اما نیازها و خواسته های شان فراوان و نامحدود است، حال اینکه چگونه میتوان این خواسته ها را با امکانات موجود محدود، ممکن و برآورده ساخت؟ به این سوال "اقتصاد" یا "Economics" جواب میدهد. با علم اقتصاد ممکن است به حل همچو مشکل پرداخت. بناءً اقتصاد را میتوان چنین تعریف کرد: "اقتصاد مجموع تدابیری است که میان نیازهای نامحدود انسانی و وسایل لازم محدود هماهنگی برقرار میسازد." یا "اقتصاد رفتار خاص انسان است که با خواستن، ارزشیابی و انتخاب در زمینه تولید، توزیع و مصرف توأم باشد و بیشترین موفقیت را برای او حاصل کند." یا به عبارت دیگر: "اقتصاد علمی است که عوامل تولید کمیاب را به گونه ای بین یک سلسله فعالیت های رقیب تخصیص می دهد که در زمان مشخص اهداف

خاص حاصل شود".

خوب، بخاطر تحقق پذیری تعریف اقتصاد در هر نظام اقتصادی برخی مفاهیم اساسی وجود دارد و هر نظام موقف و نظریاتی را راجع به آن مفاهیم دارد که در پرتو آن میتوان شناختی از ویژگی و ماهیت هر نظام حاصل کرد. بطور عموم مفاهیم اقتصادی به چهار دسته تقسیم می شوند که قرار ذیل اند.

۱- انتخاب یا گزینش برتر

"Determination of Priorities" این اصطلاح اقتصادی "انتخاب برتر" این است، طوریکه در تعاریف اقتصاد گفتیم که خواسته های انسان زیاد و در مقابل امکانات موجود کم و یا محدود اند، مسلماً که نمیتوان تمام خواسته ها را برآورده نمود، پس ناگزیر بعضی از نیازها را مقدم و بعضی دیگر را به تعویق انداخت.

بطور مثال: ۲۰۰۰ افغانی پول داریم، با این پول میتوانیم برخی از وسایل تزئینی خانه ما را تهیه نماییم و هم میتوانیم با فامیل به تفریح رفته و در یک رستوران غذای لذیذ صرف کنیم، با عین پول می توانیم یک ضرورت اولیه زندگی خود را نیز رفع نمائیم. حال بررسی و اتخاذ تصمیم برای اینکه این ۲۰۰۰ افغانی را برای تأمین کدام نیازمندی مصرف کنیم؛ این را شیوه "انتخاب یا گزینش برتر" می گویند.

همین طور کارمندیکه ماهوار ۲۰۰۰۰

افغانی معاش دارد، وی با این امکانات، نظر به بازار امروز، نمیتواند تمام ضروریات و خواسته های خود و فامیلش را مهیا سازد، ناگزیر است تا خواسته های حیاتی و ضروری درجه یک خویش را مقدم و برخی را به تعویق بیاندازد و از مزینات منصرف شود.

این مفهوم همان طوریکه برای یک فرد پیش می آید برای یک دولت نیز رخ میدهد. مثلاً یک دولت مقداری از امکانات طبیعی، انسانی و نقدی محدود داشته و در مقابل نیازمندیهای فراوان نیز وجود دارد. حالا دولت مجبوراً از مفهوم "انتخاب برتر" کار بگیرد که امکانات موجود را برای تأمین کدام خواسته ها مصرف نماید؟ و برای محصول چه چیزی ترجیح داده شود؟ مردم این کشور به کدام ضرورت نیاز مبرم دارند؟ این مفهوم اکیداً کمک مینماید تا فرد و یا دولت در روند تداوم اقتصادی در مضیقه های سخت گیر نماند و با چالش های کوبنده و گیج کننده روبرو نشود.

۲- تخصیص منابع "Allocation of Resources"

مفهوم دوم، مفهوم تخصیص منابع است. مثلاً باز هم به ۲۰۰۰۰ افغانی معاش یک کارمند بحیث امکانات موجود در یک ماه بر میگردیم. انواع متعدد مصارف ضروری در مقابل مبلغ مذکور وجود دارد. مواد غذایی، لباس، تأمین امور

برای آنها در قرنهای اخیر، خصوصاً بعد از اینکه جهان غرب با مشکل اقتصادی روبرو شد، بیشتر پیداشد. در نتیجه دو طرز تفکر اقتصادی مهم در برابر هم بوجود آمد. یکی نظام اقتصادی سرمایه داری و دیگری هم نظام اقتصادی سوسیالیستی که هر دو نظام دیدگاه های جداگانه خود را راجع به مفاهیم مذکور دارند. ناگفته نماند که قبل از به میان آمدن این دو نظام، شیوه یا طرز تفکر زندگی اقتصادی مسلمانان موجود بوده که به نحوی امور اقتصادی و تجارتی شانرا در روشنائی ارشادات متون شرعی و سیرت پیامبر معظم اسلام به پیش میردند، که به مرور زمان با زحمات دانشمندان اسلام، همچو تفکرهای اقتصادی منسجم و بمثابه نظام اقتصادی اسلامی و نظام بانکداری اسلامی عرض اندام نموده و در بسا از کشورهای اسلامی در معرض تطبیق قرار گرفته است. نظام اقتصاد اسلامی همچنان در مورد مفاهیم متذکره دیدگاه بخصوص خود را دارد. □

عبدالقهار محمودی

عضو آمریت عمومی نظارت امور مالی

حس خود خواهی، ظالمانه و خودسرانه که آنرا در اصطلاح اقتصاد " سوء توزیع" میگویند. این پدیده بر میگردد به عدم موجودیت سیستم استوار بر عدالت و یا حد اقل متعهد به یک طرز تفکر اقتصادی که این خود طبعاً میتواند باعث فساد اداری و ضعف تولید بطور کل در کشور گردد.

۴- توسعه "Development"

مفهوم چهارم، توسعه است. منظور از توسعه؛ توسعه اقتصادی (Economic Development) است. یعنی چگونه فعالیت و درآمدها و محصولات اقتصادی خود را وسعت دهیم، چگونه در کمیت و کیفیت آنها تغییرات مثبت وارد نماییم تا از نظر معیاری کیفیت خوب و بالای داشته باشند. چگونه در تولیدات خود نوآوری ها و دستاورد های برجسته داشته باشیم تا از یکطرف توجه مارکیتهای داخلی و خارجی را جلب نموده و از طرف دیگر مردم ما زندگی مرفه داشته باشند و از تمام وسایل معیشت بطور لازم و کافی برخوردار باشند، بالاخره چگونه از امکانات موجود طبیعی و انسانی خود استفاده اعظمی نماییم. این مفهوم را در اصطلاح اقتصادی " توسعه" میگویند. مفاهیم چهارگانه گرچه فطری هستند و مردم طبیعتاً در روند زندگی شان آنها را به شکلی از اشکال تمرین نموده اند، اما احساس اندیشه و جستجوی راه حل

صحی، صرفیه برق، کرایه خانه و غیره. با استفاده از این مفهوم میتوان به هر وجه مصرف تخصیص امکانات نمود. در سطح دولت، مثلاً توان احداث چند کارخانه در یک کشور وجود دارد که با ایجاد آنها میتوان مواد غذایی، لباس و هم ادویه تهیه نمود. به همین ترتیب یکی از عوامل تولید زمین است. این که چه مقدار زمین را برای کشت گندم، چه مقدار را برای کشت برنج و چه مقدار را برای کشت پنبه اختصاص دهیم؟ انتخاب جواب برای هر یک از این سوالات را در اصطلاح اقتصاد " تخصیص منابع" میگویند. با استفاده از این مفهوم؛ با بررسی و محاسبه علمی دقیق نهایتاً میتوان تصمیم پربارتری را در تخصیص منابع اتخاذ نمود.

۳- توزیع عواید "Distribution of Revenue"

مفهوم سوم، مفهوم توزیع عواید یا درآمد (Income) است. بعد از بکارگیری عوامل تولید محصول یا عوایدیکه بدست میآید چگونه و تحت چه مقررات برافراد جامعه تقسیم و توزیع شود؟ چگونه اتباع یک کشور از درآمدهای ملی و منابع طبیعی کشورشان مستفید شوند؟ این روند را در اصطلاح اقتصاد " توزیع عواید" میگویند. توزیع عواید بعضاً عادلانه و یا حد اقل مبنی به یک طرز تفکر اقتصادی صورت میگیرد، بعضاً هم غیر عادلانه و مبنی به

له بدهي درلودلو څخه د جرمنانو د ډډې کولو دليل څه دی؟

جرمني د نړۍ څلورم ستر اقتصاد، د یورو سیمې زړه او د مالي نظم ساتونکی دی. نو کله چې د پیسو په تېره بیا د بدهي موضوع راپورته کېږي نو ولې جرمنان د اندېښنې احساس کوي؟

په یونان کې نوی کین پاله دولت د لوی بدهي د کمولو ژمنه وکړه چې دا کار له جرمني یعنی د اروپا له اقتصادي موتور سره د هغه د مخامخېدو لامل شو. همدا موضوع لامل شوه چې د پور په وړاندې د جرمنانو تند محافظه کارانه دریځ تر پام لاندې راشي.

د جرمني د اقتصادي څېړنو د معتبره انستیتوت مشر پروفیسور فراتشر وایي، د بدهي درلودلو څخه د جرمنانو له اندازې زیاته ډډه هان پخپله د جرمنانو پر ژبې باندې اغېزه کړې ده: "په جرمني ژبه کې د پور لغت - شولډ - دی چې د تقصیر معنا هم رسوي. په بل عبارت که تاسې پور وړی یاست نو حتماً پر تقصیر او ناوړه کار باندې مرتکب شوي یاست، او همدا موضوع د بدهي

په اړه د جرمني ولس نظر په بشپړه توګه څرګندوي".

د جرمني یو اوسیدونکی په ځای د دې چې ووايي "اوس مصرف کړئ، بیا تادیه کړئ" وایي چې "اوس وسپموی، بیا مصرف کړئ"، او دا فکر یوازې پخواني نسل پورې تړلی نه دی.

د برلین په سړکونو کې له جرمني ځوانانو څخه پوښتنه وشوه که چیرې یو ملیون یورو وګټي نو څه به وکړي؟ آیا نوی موډل موټر یا جامې به وپيري که چیرې سفر کوي؟ یو عام ځواب چې ټولو ځوانانو ورکړ هغه دا و چې دغه پیسې د اړتیا په وخت کې د مصرفولو لپاره سپموي.

د سپمولو عادت د جرمنانو یو بل خصوصیت دی چې لامل یې له پرسوب څخه وېره ده.

منطق حکم کوي چې ووايو د دې اندېښنې رېښه په دې هېواد کې د ۱۹۲۰ لسیزې د پرسوب ډیر لوړ نرخ دی، دا هغه وخت و چې کله د پولی واحد نرخ د جرمني دولت له ولکې بهر شو

او داسې کچې ته ورسېد چې د یو امریکایي ډالر په وړاندې د جرمني د مارک ارزښت له څلور مارک څخه څلور ترلیون مارکو ته ولوېد.

که څه هم کېدای شي د هغو ورځو اغېزې لاهم څه نا څه پرځای پاتې وي خو دا باید هېره نکړو چې اوس له هغې مودې څخه ۹۰ کاله تیر شوي دي او جرمنانو هغه دوره پر شا پرې ایښې ده.

پرسوب د هغو وګړو دښمن دی چې پیسې سپموي. له همدې کبله په کومو هېوادونو کې چې زیاتره خلک د پیسو سپمولو په فکر کې دي، د ګټې نرخ او د پیسو د چاپ ټیټېدنه یو ګواښ بلل کېږي؛ ځکه چې د ګټې نرخ په راتیټېدو سره سپما کمېږي او د دې ترڅنګ په راتلونکي کې هر ډول شونې پرسوب د دې سبب ګرځي چې د سپما لرونکو د پیسو پېرلو قدرت لږ شي.

خو د جرمنانو لپاره د خوښۍ خبره دا ده چې تراوسه پورې د پرسوب درک نه لګیږي، که څه هم د ګټې نرخ ټیټ

«

دی خو د یورو د ارزښت ټیټیدل د دې لامل شوی چې د جرمني صادرات لکه موټر او ماشین آلات خپل سیالیزه بیه په خپل ځای وساتي.

په واقعیت کې د روزنې، مهندسی او صادراتو په ډگرونو کې بریاوې د دې هېواد د خلکو د غرور او ویاړ سرچینه ده.

د اقتصادي کارپوهانو په وینا له جگړې وروسته د جرمني اقتصادي معجزه د یو لړ اخلاقي اصولو او مقاصدو له پلوه د ستر اهمیت خاوند دی، هغه اصول او مقاصد چې په برلین کې د منزل کورنۍ پورې تړلي د بریښنايي موټرو د تولید په کارخانه کې رعایت او په ډاگه شول چې شاوخوا ۲۵ کاله مخکې توماس دوبراتس په دې کارخانه کې د سرپرست په توګه په کار پیل وکړ.

د جرمني د اقتصاد شپږ ځانګړتیاوې

۱. د مالیاتو له کسر وروسته په کال کې د هرې کورنۍ منځنۍ سرانه عاید ۳۰ زره او ۷۲۱ ډالره دی. دغه شمېره د اقتصادي همکاريو او د پراختیا سازمان په غړو هېوادونو کې ۲۳ زره او ۹۳۸ ډالره دی.

۲. د جرمني زیاتره ټکسي ګانې مرسیډیز بنز دي.

۳. د شنبې ورځ د اوونۍ کاري ورځې په ډله کې شمېرل کېږي.

۴. د هېواد دوه پر درېم کاري ځواک له کوچني تر منځني کچې کسب او کار او سوداګرۍ کې بوخت دي چې په کورني سطح اداره کېږي.

۵. په جرمني کې شاوخوا ۸۰ سلنه، هان د پام وړ لویې تادیې په نقدي بڼه ترسره کېږي.

۶. له ډېرې مودې راهیسې په جرمني کې د جو اوبو مصرف مخ په کمېدو دی. په ۱۹۷۶ کال کې جرمنانو هره ورځ نږدې نیم لیتر د جو اوبه څښل او په ۲۰۱۲ کال کې مصرف یې شاوخوا یو پر درېم د یو لیتر ته ښکته شوی و.

په هغه وخت کې ماتیس منزل یو کوچنی هلک و، او اوس چې نوموړی څو دېرش کلن دی د هغه شرکت مدیر دی چې نیکه یې په ۱۹۲۷ کال کې جوړ کړی و. ښاغلی منزل وايي چې د جرمني د صنایع په حوزه کې د کارخانې او د هغه د کارګرانو ترمنځ دا شان اوږد مهاله کورني اړیکې عام او معمول دي. هغه زیاتوي، د جرمني زیاتره خلک عادت لري چې خپل ټول کاري عمر په یو شرکت کې تېر کړي او همدا دلیل دی چې حرفوي وړتیاوې

او وفاداري سره اړیکې مومي او دغه وفاداري دوه اړخیزې ګټې لري. دغه وفاداري سبب ګرځي چې مشران خپلو کارګرانو ته ښه مزد ورکړي. د جرمني په کارخانو کې د یو معمولي کارګر کلنی عاید په اوسط توګه له ۴۵ تر ۷۰ زره یورو پورې (۳۰ زرو تر ۵۰ زرو پونډ) دی. له بلې خوا د دغو کارګرانو وړتیا او تجربه دې ته لاره هواره چې ماتیس منزل له هغوی سره وفاداره پاتې شي. ښاغلی منزل وايي چې که حتا وتوانېږي چې د لږ مزد په وړاندې له بهره کارګران وګوماري، بیا هم د انډینینې وړ نه دی. هغه په دې باور دی چې د تولیداتو ښه کیفیت لوړ مزد جبرانوي او همدا ښه کیفیت دی چې د جرمني محصولاتو د هرکلي لامل شوی دی. دا پخپله یو دلیل دی چې ولې د جرمني د صادراتو ارزښت د دې هېواد د داخلي ناخالص تولیداتو ۵۰ سلنې معادل دی. د بهرني کارګرانو د نه ګومارلو تصمیم څرګندوي چې ښاغلی منزل د یوازې لنډمهالې مالي ګټې په لټه نه دی. داسې فکري طریقه مونږ له یو بل داسې اصول سره اشنا کوي چې د ښاغلي منزل کارخانې او د جرمني د اقتصاد له پراخو بڼدونو سره مرسته

»

کوي.

ماتيس مانزل په دې باور دی چې دا واقعيت چې د هغه شرکت د جرمني د نورو منځني حجم لرونکو کارخانو په شان يو فاميلي شرکت دی، دا په دې معنا چې هغه د ونډه لرونکو د لنډمهالو غوښتنو منلو ته اړ نه دی. هغه زیاتوي همدا واقعيت د هغې لپاره زمینه برابروي چې د کارخانې د کړنو او فعالیتونو په اړه د راتلونکي لنډې مودې نه بلکهې اوږدې مودې لپاره فکر وکړي. خو د جرمني ټول کارگران په يو داسې مناسب شرايطو کې کار نه کوي.

په ۱۹۹۰ کال کې د ختيځ او لويديځ جرمني تر يو ځای کېدو وروسته جرمني پرېکړه وکړه چې د ختيځ جرمني مارک او د لويديځ جرمني د مارک ارزښت يوشان کړي. کېدای شي له سياليز اړخه دا يو سم ديپلوماتيک حل لاره ښکاره شي، خو دغه پرېکړه د دې لامل شو چې په ختيځ جرمني کې د دولتي کارخانو لپاره چې له مخکې يې هومره توليد نه درلود، د کارگرانو ګومارنه له اندازې زيات ګران پرې وځي.

دغه واقعيت د جرمني د اقتصادي ودې په زيان پرې وتو تر څو چې لس کاله

مخکې د هغه وخت لومړی وزير ګرهارد شرودر د مزد او د ټولنيزې هوساينې د ګټو او خدمتونو کچه تر پام وړ اندازې راپټه کړه. دا کار لامل شو چې د هغو بی وزلو کارگرانو ګومارنه زياته شي چې عايد يې د ژوندانه لګښتونو د تامينولو لپاره نابسيا و.

د دې ترڅنګ همدا پيښه د نورو اروپايي هېوادونو په تېره بيا د يونان په وړاندې چې اوسمهال تر ټولو مهمه ده، د جرمني نه زغمنه او نابردباري توجيه کوي. زياتره جرمنان داسې احساس کوي چې د خپلو سياسي هدفونو د ترلاسه کولو په لاره کې دروونکي اقتصادي سربښدنې ګاللي دي او په همدې تړاو غواړي چې ولې نور هېوادونه داسې سربښدنې و نه ګالي؟

د دويچ بانک ستر اقتصادي کارپوه استفان اشنايدر وايي: "مونږ اړ شوو چې د جرمني د يووالي لګښت چې زمونږ د اقتصاد په وړاندې يو دروند بار و، وګالو او دا کار مو په يوازې ځان ترسره کړ. تصور کوم چې همدا موضوع کولی شي دا توجيه کړي چې ولې جرمنان د نورو هغو هېوادونو په وړاندې بی صبره او نابردباره کېږي چې د سمونونو په ترسره کولو کې ځنډ

راولي؟"

خو کېدای شي نورې خواوې داسې ووايي چې کله د بدهيو او پورونو د بخښنې موضوع راپورته شي نو د جرمنانو حافظه سم کار نه کوي. او که په ۱۹۵۳ کال کې له جګړې وروسته د جرمني ۵۰ سلنه پور بخښل شوی نه وای نو ممکن له جګړې وروسته د جرمني "معجزه" به هېڅکله پيښه شوی نه وای.

خو د يونان د شتمنيو وزير يانيس واروفاکيس دغه موضوع هېره کړې نه ده. نوموړي په وروستيو کې وويل: "هېڅ څوک د جرمنانو په شان د يونان موقعيت نه درک کوي". په نږدې راتلونکي کې به وګورو چې د نوموړي څرګندونې څومره سم دي. ■

منبع: بي بي سي

مختصری بر تعریف، سیاست، اهداف و تأثیرات دامپینگ

معراج الدین عمری
کارمند اتاق تجارت و صنایع افغانستان

در بازار های خارجی به قیمت بلند و در بازار های داخلی به قیمت پائین بفروش میرسند و هدف از آن، این است که پای

و در حین زمان و شرایط به قیمت بالا در داخل کشور به تفاوت ارزش ترانسپورت دامپینگ میباشد." نظر به تعریف وینر؛ دامپینگ عبارت از تفاوت قیمت در بین دو مارکیت بوده که انحصارگر یک قسمت تولیدات اش در مارکیت های خارج به قیمت نازل فروخته، ولی قسمت دیگر را به قیمت بالا در بازار های داخلی بفروش میرساند.

برعلاوه تعریف وینر، دامپینگ به نوع معکوس آن نیز وجود دارد که تولیدات

دامپینگ عبارت از تفاوت در قیمت بین المللی تولیدات میباشد. در این حالت کمپنی صادرکننده مقداری از تولیدات خود را به قیمت نازل در مارکیت های خارجی بفروش رسانیده و مقدار دیگر آنرا به قیمت بالا در مارکیت های داخلی بفروش میرساند. علما و نظریه پردازان دامپینگ را به اشکال مختلف تعریف نموده اند که چند تعریف آنرا ذیلاً ارائه می نمایم:

هاربلر دامپینگ را چنین تعریف میکند "فروش اجناس به قیمت ارزان در خارج

رقابت کنندگان خارجی را از بازارهای داخلی بیرون بکشد. زمانیکه جنس به قیمت کمتر از قیمت تولید در بازار داخلی بفروش میرسد اینرا نیز دامپینگ معکوس میگویند.

یک نوع دامپینگ دیگر نیز وجود دارد، در صورتیکه مصرف جنس در بازار داخلی موجود نباشد؛ تولیدات به دو مارکیت متفاوت به یکی آن به قیمت بلند و به دیگر آن به قیمت پائین بفروش میرسد. در عمل دامپینگ سیاستی است که اجناس و تولیدات را در بازار خارجی و داخلی به قیمت بلند بفروش می رسانند.

انواع سیاست دامپینگ

سیاست دامپینگ به سه نوع می باشد که ذیلاً به آنها اشاره می گردد:

دامپینگ تصادفی

این سیاست در شرایطی تطبیق میگردد که تولیدات داخلی بیشتر از حد مصرف باشد و در چنین شرایط تولیدکننده اجناس را به قیمت نازل در مارکیت خارجی و قیمت بالا در مارکیت داخلی بفروش برساند. این امر زمانی امکان پذیر می باشد که تقاضا برای اجناس ارتجاعی باشد و تولید کننده بازار داخلی را در انحصار خویش داشته باشد.

دامپینگ ماندگار

هنگامیکه تولیدکننده به شکل متداوم یک بخشی از تولیدات خویش را با قیمت کم در مارکیت خارجی و بخش

دیگر را با قیمت بلند در بازار داخلی بفروش برساند، چنین حالت را دامپینگ ماندگار گویند. این در حالیست که تقاضا برای جنس تولید شده در بازار داخلی کم و در بازار خارجی فوق العاده بیشتر باشد.

دامپینگ غارتگر یا مخرب

دامپینگ غارتگر یا مخرب قسمی است که یک کمپنی تولیدات خویش را به بسیار قیمت نازل و حتی با زیان برای بیرون راندن رقابت کنندگان بفروش می رساند، اما زمانیکه رقابت کنندگان از بازار عقب رفتند؛ کمپنی انحصار کننده قیمت را بلند برده و منفعت بیشتر بدست میآورد که این نوع دامپینگ در کشور ما افغانستان نیز رایج است.

اهداف دامپینگ

اهداف سیاست دامپینگ را موارد ذیل تشکیل میدهد:

۱. پیدا نمودن جایگاه در مارکیت خارجی؛
۲. فروش مازاد تولید؛
۳. توسعه صنعت؛
۴. ایجاد روابط تجارتي جدید؛

تأثیرات دامپینگ

دامپینگ بالای کشورهای صادر کننده و واردکننده تأثیر گذار است که به آنها ذیلاً اشاره می گردد:

تأثیرات دامپینگ بالای کشور

وارداتی

تأثیر دامپینگ بالای کشوری که از سوی

انحصار گر استفاده میشود، متعلق به این است که آیا این سیاست کوتاه مدت و یا دراز مدت است و ماهیت تولید نیز مربوط به هدف دامپینگ میباشد.

۱. اگر تولید کننده برای مدت کوتاهی از دامپینگ استفاده نماید؛ صنعت کشور واردکننده بخاطر فروش اجناس خود به قیمت نازل برای مدت کوتاهی خساره و ضرر میکند.
۲. اگر دامپینگ برای مدت طولانی ادامه یابد برای تولیدات داخلی خساره آور میباشد. بخاطریکه تغییر در تولیدات زمانگیر میباشد و رقابت را صنعتکاران داخلی تحمل کرده نمی توانند.

تأثیرات دامپینگ بالای کشور صادراتی

۱. حینی که صادر کنندگان داخلی یک جنس انحصاری را به قیمت بلند میفروشند، درینصورت به مصرف خساره وارد میگردد، ولی اگر انحصارکننده بیشتر برای صادرات تولید نماید، فایده میکند.
۲. کشور صادرکننده از دامپینگ همچنان منفعت میگیرد و برای تولید جنس صادراتی، تقاضا برای مواد خام بلند رفته و سبب ایجاد اشتغال نیز میشود. □

اطلاعیه د افغانستان بانک!

مطابق ماده سی و سوم قانون د افغانستان بانک پول رایج و واحد پولی افغانستان افغانی است، بناً از عموم افغانها، دواير و مؤسسات دولتی و خصوصی آرزومندیم تا در قرار داد ها و سایر معاملات و داد و ستد های اقتصادی، پول افغانی را ترجیح دهند، چون افغانی از با ثبات ترین پول های منطقه بوده که در ثبات برنامه ریزی های اقتصادی تان مشمر واقع می شود.

د افغانستان بانک

بانک

ماهنامه د افغانستان بانک

سال هشتم، شماره ۹۴، حمل ۱۳۹۴

د ټولو افغانانو څخه غوښتل کيږي څو په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي، ځکه چې افغانی
په سیمه کې یوه با ثباته پیسه ده چې ستاسو د اقتصادي برنامو جوړونه په ثبات کې ګټوره تماميږي.